Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашаpIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувлл 1923 шера дене ● ШОАТТА, 23 АВГУСТ, 1980 ШУ. ● № 161 (6231). ● Мах 2 кепиг.

КПСС XXVI СЪЕЗДА СИЙНА—ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМ!

Ханнахьа кийчо яьй

Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза механизатороша укх шера цхьа эзарни бархI бIаьи гектара тIера ка бола ялат чуийцад. ХIара гектара тIера тхъвь вхойтта центнер а йоаккхаш.

Ишта хьувкъам лакха болаш из хьалкхеде механизаторий аьттув балара керттерча бахьанех цаI да гурахьа дувча ялатийна ханнахьа лаьтташ кийчдеш а. ХIаьта эггара агротехническ дикагIча денопка из дIадувш а хилар.

Укх гурахьа 1370 гектара тIа ялати 343 гектара тIа доакъара лаьрхIа культурийн дIее езаш ба колхозхой. Уж дIаера мел эша лаьтта хIанзле кийчдаь дьниад укхаза.

Из толам боаккхача хьинаре къахьийгад Бабенко Василий Владимировича кулгалдерча мехотрядацарча механизатороша Ларцев Анатоле, Гриценко Михаила, Гайворонский Петра, кхыбараша.

Дика кийчо яьй цар кондицех дола фу Iалашдара а. Дерригa фу цхьоалагIча классагIа да.

А. СУЛТАНОВ.

КЕРДА ХЬУВКЪАМ ЛАЬРХIА

Укх гурахьа дIадуврдолча ялата лаьрхIа кхо эзар кхо бIаь гектара доакъара лаьрхIа кхы ши бIаь гектар лаьтта аха дезаш ба Сунженски района Щеча Эспара цIерагIча колхоза механизатораш. Из гIулакх шиий ханнахьа чакхдеккхара лаьтташ оахаш йоахк Вачманов Сергей Ивановичен Пуляев Виктор Александровичен кулгалдеш йола [illegible] 31 август [illegible] тIакхоачаш цар аьха а аьха кийчдаь Iодиллад ши эзари ши бIаь гектар хулаш дола лаьтта.

Хьинаре [illegible] механизатораша. ХIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 100-110 гектар лаьтта оах цар, план дикка тIеххоачаш а еш. Царна юкъе къаьстта овсарле лакха йолаш къахьег Орлов Василе, Юрии Александра, Белагуров Николая, Тишов Анатоле, Сериков Владимира, кхыбараша.

Грозненски № 1 йолча гIишлон материалий комбинатерча болхлоша шерра социалистически ягь йоаржаьй КПСС XXVI съезда дика къахьегама соагIат кийчдаь накъабелара. Цу ягье хьалхалаттарех цаI я садчица, коммунистически къахьегама ударник Балатханова Аминат. Цхьакха смена дIакхийтац цо шийи норма 120 — 130 процент кхоачаш ца еш. Пхе шера план кхоачашъе а гарга й ка. Шийи бехкагIа цо болла тIа хьовзам хIанийта цхье поттиг кийсалд. Аралецача продукце дикал, предприяте план кхоачашъяр, кхьдараш — духха да Амината балхах тийша.

СУРТА ТIА: садчица Балатханова Аминат.

И. ПЛИЕВА сурт.

Торонаш йолащ я

ХIара гектара тIера планал совгIа ах-ах центнер а йоаккхаш кхо эзари лахь бIаь гаргга гектара тIера ка бола ялат чуденад укх шера Грозненски района «Молочный № 1» яхача совхоза къахьегамхоша. ТIадоагIача шера хьувкъам кхы а дикагIа хилийтара дерригa шоай низаш оарцагI а даьха лаьтташ оахаш боахк уж. Ийс агрегат йоалл из болх беш. Хьинар ца кходеш болх бу механизатороша. ХIанале аха а аьха кийчдаьд ши эзари бархI бIаьи гектар лаьтта, хIаьта дерригa укх гурахьа дIадувча ялатийна лаьрхIа цар аха дезар кхо эзари ворхI бIаьи гектар да.

ХIара дийнахьа шийи низ болча К-701 маркех йолча трактораца 20 — 22 гектар лаьтта оах Карпов Николая, нормагIа 12,6 гектар долаш. Цо санна овсарле лакха йолаш къахьег ДТ-75 маркех йолча трактора тIа вагIача Шуепов Абуязита а. ХIара дийнахьа 8 — 9 гектар лаьтта оах цо, нормагIа 4,5 гектар йолаш. ХIаьта манхаш доахача эггара хьинарегIа болх бу ДТ-75 трактора тIа вагIача Проскуров Федора: Цо хIара дийнахьа 65 — 75 гектара тIа махка а баьккхе кийчду лаьтта е нормал дукха а дукхагIа.

Хьинар ца кходеш къахьег совхоза лаьтташ аха Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министерствана чуйодача дешара комбинатера новкъосттала баьхнача механизатораша Чалаев Iийсаси Дангаев Асланбекен. ХIара дийнахьа 4 — 5 гектар лаьтта оах цар, нормагIа аха дезар 2,8 гектар долаш.

Отделенерча агрономаша Мочиев Джанар-Iаьласи Юрко Галинаси шоаш тIа а хьожаш бийт механизаторашка болх. ХIаьта цар хIанзалца биьр дикал лакха йолаш ба.

Агротехнически эггара дикагIча ханашка ялат дIадийна даккха йиш йолаш ба совхоза механизатораш.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете

Бахача наха гIулакх делга тоадара

Укх тIеххьарча шерашка вай республике дикка хIамадаьд бахача наха сихха медицински гIо делга тоадара, цун материальни база чIоагIъяра.

Масала, сихха гIо деча станцеца вIашагIа а теха г. Грозне хьайийллай сихха медицински гIо дара больница. ДIа-юкха лела кардеологически, травматологически, психиатрически, акушерски специализированни бригадаш вIашагIъехкай. Цо торо хилийтар наха медицински гIулакх делга тоаде. Назране, Гудермесе, Малгобеке станцеш хьайийллай, хIаьта республика кхыча районашка отделенеш вIашагIъехкай.

Бахача наха сихха медицински гIо дара дешага хьежа а хьежа НГIАССР Министрий Совето белгалдаьккхар, из гIулакх къаьстта юрташка бахача наха гIо делга а тоадеш, цIенхаштта тоаде дезаш хилар. Медицински новкъостал ду учреждене дораица Iалашгъяра де мел доагIар дац, хIаьта районашка, масала, Наурски, Урус-Мартановски, Шалински цхьайолча кхыча районашка фельдшераш ух наха медицински гIо де. ЙоагIаш йола йоакхо яц медицински болхлой квалификаця лакхъяра.

Сихха медицински гIо дара дукхагIа йолче станцей, подстанцей, отделеней материальни база тоаяза яргйоа[illegible].

Столица районашнарча подстанцешца, дарбан учрежденешца хIанзалца телефонни бувзам боацаш я [illegible] станци.

Грозне йистошна, республика дукхача кхыча моттигашка лерттIа гIулакх дац наькъашта, дукха улицаш жагIа а асфальт а билланза я. цIеной номераш гуш яц. лампаш ца ягар бахьан долаш. Цо гIулакхо чIоагIа новкъарле ю медицински болхлошта.

Белгалдаьхача кхоачамбоацараша хьа хьокх НГIАССР унахцIено лорайро министерствос, халкъа депутатий городской а районни а Советий исполкомаша бахача наха сихха медицински гIо делга тоадара лерттIа йоакхо ца елга.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето республика унахцIено лораяра министерство декхарийла яьй уж кхоачамбоацараш дIададера дикза дарг мел доацар де.

Цу гIулакха эггара хьалха эшар фуд аьлча, из да 1985 шу хьатIакхоачаш эррига станцеши отделенеши вай ханарча диагностически а дарбан а аппаратураца, медицински инструментаца, санитарни автомобилашца Iалашъяр, кхоачам боллеш лораш хилийтар.

Халкъа депутатий городской а районни а Советий исполкомаштеи НГIАССР унахцIено лораяра министерстванеи тIадиллад сихха медицински гIо ду станцеши отделенеши цу учрежденешта мегаргйолча помещенешца Iалашъелга, городашкарен нах бахача кхыча меттигашкарен наькъаш тоаделга, бийсанна цIеной номераш гургйолаш улицаш сийрда йоахилга.

Республика Госпланан унахцIено лораяра министерстванеи тIадиллад Нохч-ГIалгIайче экономически социальнои дегIайоалаяра 1982 шерарча плана юкъе г. Грозне хьалхарча категорех йола медицински гIо дара станци хьалъелга юкъедаьхьар, хIаьта 1983 — 1985 шерашка дарбан учреждений машинашта лаьрхIа гараж хьалъяьккхар.

Бахача наха сихха медицински гIо деча станцей, отделеней болх цIенхаштта тоабарца дувзадене хоадам боллаш дола декхараш тIадехкад бувзамa Нохч-ГIалгIай производственно-технически управленена, республика Госснаба, юртбоахам производственно-технически Iалашбара Нохч-ГIалгIай АССР паччахьалкхен комитета, кхыча ведомствашта.

ЦАI ДОЛА ПОЛИТДИ

ДIадахача ерача дийнахьа республике чакхдаьккхар цаI дола политди.

Болхлой коллективашка, нах бахача моттигашка «Коммунистически хьисапе къахьегара тIехьа» яха докладаш йир бехктокхамеча партийни болхлоша, министерствайи ведомствайи кулгалхоша, профсоюзни комсомольски болхлоша, хIаьта иштта КПСС горкомийи райкомийи лектораша.

Цар къамаьлий юкъмоттиге бар «КПСС XXVI съезда даха ма доагIара накъадахара социалистически ягь йоаржаярах» бола КПСС ЦК сецам.

Къамаьлаш дьраша белгалдаьккхар общественни производства эррига участашка дIакхоачаргйолаш хьалхалаттача коллективай опыт йоаржае езаш хилар. Мехка коммунистий форума дехьа ма доагIара накъадахара социалистически ягь кхы а шерагIа йоаржае, эррига коллективай, ягье вьнача хIара сага низ иттлагIча питилетка заданеш йизза кхоачашъе аьнна декхар оттадир.

Цу дийнахьа гIишлош еча, мехкдаьттапромысл ашка, предприятей цехашка, фермашка, кхай тIарча станашка къамаьлаш дир партийни организацей агитаторашеи политинформаторашеи. Ягье ма хулла дикагIа толамаш доахаргда шоаш аьнна тешам белар ладийгIараша.

Укх шера дика къахьегаш хьабоагIа Грозненски швейни производственни объединене чуйоагIача шоллагIча цеха хIамаш тегараш. Царна хьожаяьй объединене карара кара тела цIе байрах. Массехк бутт ба из деза совгIат цо леладу.

Цехе керттерча даьвье хьадеш дола баракъаш школьникаштей деша даха хи йоацача бераштей лаьрхIа да. Дерригa баракъаш паччахьалкхен дикала Знак йолаш да.

Цехе хьалхалаттарех я мастер Арзуманян Лариса Багратовна керте лаьттача цхьоалагIча участка коллектив. Укхаза хIамаш тегаш мел барам ОТК-болхдой тIа хьожам боацаш продукци кийчъеш ба. Укх шера ворхI бетта товарни продукци маьхала яккхара план 113,3 процент кхоачашъяьй цар. Паччахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа ара а хийца маьхала даьккхар цар 10100 тоаргга баракъа.

Цехе эггара хьалхарчарца, иттлагIча июле, рапорт делад цхьоалагIча участка коллективо иттлагIча питилетка задани кхоачашъярах. ХIанзалехьа пхе шера планал совгIа тийгад цо итташ эзараш баракъаш.

КПСС XXVI съезда сийна яьржача социалистически ягье хьалхалатташ хиларца белгалбаьнна ба хIамаш тега мотористкаш, коммунистически къахьегама ударникаш Синицова Людмила, Потапова Нелля Николаевна, Сержантова Людмила, Пупышева Наташа, Ткаченко Лидия Федоровна, Сербиева Зарган, кхы дукха бараш. Цар массаза а шоай сменни нормаш 120 процентал чухьнахьа кхоачашъяц.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) паччахьалкхен дикала Знак а йолаш керда тега доладаьча бараръега хьожаш ба хIамаш тега мотористкаш Л. Синицова, Н. Пупышева, Н. Потепова, Л. Сержантова, мастер Л. Арзуманян, хIамаш тега мотористка Л. Ткаченко.

И. ПЛИЕВА сурт.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ МЕДИЦИНСКИ УЧИЛИЩАНА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРА ДОЛА

РСФСР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Медицински надраш кийчъеш дикка толамаш дахарах Нохч-ГIалгIай медицински училищана **РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота** лойла.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1980 шера 21 август.

«IА ДIАДИЙННАР—ХЬАТIАДАРГДА»

Оал халкъо. Лаьтта леладара йолча дукхача шерашкарча опыто хьахьокх, мел дика приемаш юкъеккхуале а, дIадув фу но хилча йиза эффект хургйоацилга.

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе гурахьа дIайийнача культурай хIара гектара тIера 32 центнер ялат чуэц. Иштта толам баккха аьттув боалл дIадувча фуп дикал лакха хилар бахьан долаш. Укх шера боахамо дикал лакха йолаш дIас материал Iалашъяьй.

ДIаде фу кийчдара теркам тIабахийта мегаргболаш дикка опыт Iоаьяьй «Гудермесский» совхозе а. Боахаме низ бола материально-техническа база еце а. кулгалхой, специалисташ оардатIбовлар бахьан долаш дикка аьттув баьннаб цу гIулакха. Цхьаши шу хьалха фу Iалашдаьца боалаш дикка ха йоаккхар укхаза. ТIеххьарча шерашка шийи ханнахьа дика фу Iалашду боахамо. Цунга хьежжа хьувкъам а лакха ба укхаза — хIара гектара тIера 34,8 центнер. Укх шера боахамо паччахьалкхенга ялат дохкара план 125 процент кхоачашъяьй.

ДIаде фу дика кийчду Наурски района боахамашка. Районе дIаде эшаш 5,8 эзар тонн мара доацача, 6,2 эзар тонн фу Iалашдаьд, цунах 83 процент дIадувча стандарта хьалхарча сортах да, хIаьта «Советская Россия» яхача, Калинина цIерагIча совхозашка Iалаш мел даьр хьалхарча классах да.

Халахета а, республикерча вокх боахамашка дIайахача шерашка а санна тIехьадоах из гIулакх. ДIаде фу кийчделга тIехьадоахилга хьаькъал долаш гIулакх дац. Кхетаде деза ялат аьрдачул тIехьагIа сортировка ца еш дукха ха яьлча фун дикал лохлула. Из иштта хилар къаьстта кхерам болаш да укх шера, хIана аьлча чуийна ялат цIена дац, цунах йоархIий ги довлл.

Фуна йолча паччахьалкхен инспекце даьча тохкамаша хьахьокх дукхагIа йолча колхозашкеи совхозашкеи кийчдаьча фуи дикал гектара лоха йолга. ДIаде Iалашдаьча 52,8 эзар тонн ялатех 19,2 эзар тонн кондиционни дац, хьалхарчеи шоллагIчеи классий 24 эзар центнер мара яц.

ДIаде ялат Iалашдара болх къаьстта эсала ба Малгобекски, Надтеречни, Назрановски районашкарча боахамашка. 15 август хьатIакхоачаш Малгобекски района комсаш лелиеча совхозашка Iалашдаьча фух 33 процент мара дацар кондиционни, хIаьта цхьоалагIча класса — 7 процент. Кхы дикагIа гIулакх да ала йиш йоацар лаьхе цIераш яьхача районашка а.

ВIалла дувцийта а боалеш во латт дIаде фу Iалашдара Ножай-Юрта, Советски, Веденски районашка. Укх районий боахамашка вIалла дац кондиционни фу.

Шоай йолча торонел лохагIа болх бу «Сортсемпром» объединенена чудоагIача боахамаша. Дерригa фу цIендаь дац укхаза, хIаьта хьалхарча класса нормагIа дIакхоачадаьр 32 процент мара а дац.

Республикерча совхозашкеи колхозашкеи дIаде фу дохкилга а веттара во да фу Iалашдеш долча боахамашка. Масала, «40 лет Октября» яхача совхозе цIендаь дIаоттаде дезар 11 эзар центнер гурахьа дувча кIиe фу. дIаоттадаьр 1,5 эзар центнер мара яц.

Фу цIендара йола задани кхоачашъяьяц «Лермонтовский» совхозе. Iалашъе езар 8,3 эзар центнер йолча, 3,5 эзар центнер мара яц дIаоттадаьр, цох а хьалхарча классера 1 эзар центнер е 11,7 процент мара яц.

ДIадувча кондицега дIакхоачадаьдаш Шалински района совхозашка Iалашдаьр а. ЦIендаь фух 25,4 процент мара дац дIадувча стандартах кхоалагIча классера дар.

Къаьстта саготдеш гIулакх да «Джалка» совхозе эттар. Боахаме дIаде эш 9,07 эзар центнер ялат, хIаьта дIаоттадаьр 3,8 эзар центнер мара яц. Цул совгIа, Iалашдаьр а дикал лоха йолаш да. СМ-4 яха ялат цIендеш йола машинаш 21 июле кхачча ца болх ца беш лаьттай, иштта ялат цIендара болх хьатта лерттIа вIаштIехье ца бенкхар бахьан долаш паччахьалкхенга дохка дезаш хинна кIа а хал ла мара цIенде вIаштIехьдаьйнадац укхаза.

ДIаде ялат Iалашдара доно а во къоастаду совхозе. Сорт керддаккхара совхоз хIара шера Республиканский юртбоахама опытни станцера лакха репродукци йола фу ийду. Вакъда, агротехнико дIадехар кхоачам ца дар бахьен долаш фу талл.

Цу тайпара гIулакх да «Южный», «Московский» совхозашка эттар а. Уж совхозаш практически фу долаш яц.

Фуна лаьрхIа дIадийна ялаташ мишта хинад нийса хьежаваь «Московский» совхоза керттера агроном Р. Ахъядов. Апробационни дола цIовнаш нийса къоаста ца дар бахьан долаш аьтташ тIа дувцари цIовнашка дарн цаI дац. Сортови примесаш хьакъоастаьяц. Акташ бакъахьа да оттаярах фуна дIадийна ялат малагIа да къоастаде йиш йоацаш дикар.

«Южный» совхозе кхы а вогIа да гIулакх. Укхаза кхыметтел фуна лаьрхIа ялат дIаде участок а хьакъоастаьяц.

Цу фактана хьахьоих боахамий кулгалхоша, агрономаша фу Iалашдара бехктокхам лохбаьлга, цу гIулакха еза йоакхо ца елга. Цудухьа, республикерча кхыча боахамашкара дIаде ялат ийду цар.

Масала, «Джалка» совхозага я Наурски района боахамашкара 400 тонн гурахьа дувча ялата фу эца. Цу гIулакха дукха зе де деза, иштта а тоъеш йоаца транспорт болхa тIара яккха еза.

Кхы дукхагIа йоакхо еш вац «Курчалойский» совхоза керттера агроном Шамсуев Саид-Махьмад а. ДIабе бела кукх хIанз а цIенбаь бац, хIаьта дIаде эшача 260 тонн кIих 120 тонн мара цIенъьяц.

Фу де деза, фу де йиш я укх юкъейисача лоаццача ханаш. Эттара хьалха болх бе сихха дIайолалийта еза ялат цIендеш йола машинаш. ДIадувча материала дикал яйяра хьакъоастае еза дикагIйола фракцеш. Цу гIулакха хьинаре къахьега деза агрономаша.

Колхозашкеи, совхозашкеи лоаццача хана фун сортировка яра эша машинаши пункташи я. Уж чоалхане йола эррига а машинаш болх бе дIайолалийта еза. Цар болх уйла а аь дикагIа пайда хургболча беса вIаштIехьбаьккха беза. Ялата сортировка ешшехь а фун инспекцей лабораторешка цар дикалга хьажа еза.

Фу Iалашдеча дикагIа тоали боаккхаргба материальни безам совбоакхе. Цу гIулакх а пайда аца беза.

ХIанз лаьтта леладерий эггара лоархIамегIа дола декхар хургболча хьувкъама дарг йоллилга да, укхаза керттера дар — дикал лакха йола фу Iалашделга.

К. СТРОЕВА.

республикански госсеминспекце начальник.

Доазол дехьара хоамаш

БУЭНОС-АЙРЕС. Чилерча Пиночета фашистски хунто дIахо а доекхаш латт къаман рузкъа. Укхаза хьахайначох, чилийски Iаьдалаша тIахьоадам лоаттабе «Фут минерал компани», «Литиум корпорейшн» яхача американски монополешка дIаенналай мехка кьалбассдехьарча даькъа тIара лити доалла моттигаш. Специалисташа даьча лоархIамегIа, шига йоалл цу стратегически бийдала 4 миллион тонн гарга, хIаьта из дуненн тIа хьагучаяьхача лите эррига запасех 4 процент хIана хилац аьнна хул.

1973 шера. Халкъа цхьоагIон правительство дIалькхача хана дена, Пиночета хунто частни капиталагa сх кай 500 совгIа тайп-тайпара предприяти, хIаьта царех дукхаяраш кхыча мехкий, эггара хьалха американски компаней караяхьачай.

ТЕГЕРАН. Персидски залива районе США тIема-форда армада чIоагIъяра тIадерзадь вашингтонски администраце чакхдоахача гIулакхаша чIоагIа сахьовладаьд Иранерчар. 1800 форда гIашло тIа а волаш американски десантни кемаш Омански заливе дIачудахар — американски империализмо Ирана е лаврхIача бIарчача наступлене плана цхьа лакъа да аьнна, хьакхайкадир мехка президента А. Банисадра. «Энгелабе эслами» яхача газета це интервью луш.

Американски бIу Персидски залива берда тIа Iобоссабе тарлуш хиларах даьча хаттара жоп луш, Банисадра белгалдаьккхар, хIанз ВIашагIкхийтта Штаташ Ирана чухахкара дIаяьнхача шахски режима тIехьалаьттарех болча отщепенцехи ирански халкъ дехьарехи пайда эца гIерташ хилар.

ДАР-эс-САЛАМ. Танзани дIахо экономически дегIайоалаяра планех лаьца хоам бир мехка президента Дж. Ньерере. Революционни парти дага я, аьлар цо, къаман техни чески кадраш кийчъяра гIулакх шерде. Цу гIулакха дIахорча ткъаь шера хIара области кхелларгъл техниче ски колледж, хIара районе — профессионально - техниче ски училища. ХIанзара технологи танзанейнаша юкъехкахьара торонаш шертургъя, белгалдаьккхар президента.

ПАРИЖ. 24 сахьата юкъагIаьккха хинна забастовка юха а йолаяьй француски чкъаьрахоша. Франце порташта яь хинна осада ханна юхаяьккхай цар цига баккийта эзараш туристаш дIабига йиш хилийтар духьа. Юха а дIайолаенна юкъагIйиса хинна предпринимателашцарен правительства викалашцарен переговораш.

Забастовка кхайкаьяр доагора мах тIатохаран хьабе болх боацараш бебара кхерамай дукъала. ЦаI — Марсель — мара йоккха порт яц мехка болх беш. Забастовочни комитето дIахайтад, нагахьа санна переговораш чкъаьрахоша дIадехараш кхоачашдеш ца хуле, сена яха хий фордах дIанхета моттиг а иштта дIакъовларгйолга.

БАГДАД. Иракски столице хьайийлай Iарбий писателий Союза массазарча бюрон сесси. Цун балхаца дакъа лоац Ирака, Кувейта, Сире, Бахрейна, Туниса, Ливе, хIаьта иштта Палестина мукъаяккхара Организаце а викалаша. Цар дувцаргда Иерусалим «даим хургйолеш стъаргйоацей» Израила столица я аьнна хьакхайкадаьча израильски кнессета провокационни решени бахьан долаш Гаргарча Малхбоалене этта хьал а хIаьта иштта Iарбий халкъаша империализма, сионизма, Iарбий реакце тийшача болхашта духьала лоаттабу къовсам чIоагIбара союза чакхдоахаргдолча гIулакхий программа а.

АДДИС-АБЕБА. Керттердар мехка керда социалистически общество хьалъелга а долаш, эфиопски революце лерхIараши декхараши кхоачашдеча боккхача лоархIаме хила безаш ба эфиопски кхалнахи кагирхойи, аьнна хьакхайкадир унхаза Эфиопе къахьегамхой Парти вIашагIйоллара йолча комиссе (КОПТЭ) члена. Аддис-Абеберча комиссе председатела Лемма Гутема.

Столице кхалнаьхей кагирхойн ассоциацей керда хержача кулгалхошта хьалхашка ше къамаьл деш, Лемма Гутема белгалдаьккхар цар шоай гIулакхашка марксизма-ленинизма принципашца хьалхле лелаяиза ярг ца хилар. КОПТЭ, хIаьта тIехьатIайоагIача хана — Эфиопе къахьегамхой Парте шиий а тешаме когIгIортолга хиланза уж баргбоацилга.

(ТАСС).

КПСС XXVI съезда накъадолхаш

КХЫ А АЙДЕ КАГИРХОЙ ХЬИНАР

КПСС XXV, ВЛКСМ XVIII съездий соцамаш, комсомола съезде къамаьл даьча КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела нов. Л. И. Брежнева мехкарча кагирхошта хьалхашка оттадаь декхараш вахаре кхоачашдара республикерча комсомольски организацеша белггала болх бу. Доккхийча къахьегаца толамаща накъабахар республика кагирхой В. И. Ленин ваь 110 шу дизара.

Социалистически яхьах шерра пайда а оцаш 150 комсомольско - кагирхой коллективо, 6500 эIамигача сагох йоIон рапорт делар сийлахь - вокхха баьчча ваь ди хьатIакхоачаш шоаш иттлагIча пятилетка заданеш кхоачашьярах.

Нохч - ГIалгIайчен комсомола 60 шу дузаш кагирхошта юкъе хьинарецIа къахьегарашта Ленински комсомола премеш хьожаярах йоккха событи хилар. Лауреаташта юкъе ба Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка Астамирова Аьсет, «Жилгражданстрой» треста СМУ-10 монтажник Кагерманов Бекхан, «Грознефть» объединене «Северо - Минеральная-17» комсомольско-кагирхой коллективе болх беш вола бурильщик Лиховин Николай.

Ерригсоюзни социалистически яхьа итогех дукхача комсомольско - кагирхой коллективашта ВЛКСМ ЦК карара кара тела цIе байранхаш, ВЛКСМ ЦК, СССР юрта боахама министерства, ВДНХ сийлен грамоташ сийнай. Укх лакха толамаш даха вIаштIехьдаьннад хIара къонача болхлочо ше мичча хьа къахьеге а низ, хьинар кхо ца дарах.

Республика комсомола боккха кхаъ а хинна тIайцаб КПСС ЦК июньски (1980 ш.) Пленума 1981 шера 23 феврале Советски Союза Коммунистически парте аргIаш XXVI съезд хьаеллараха бола соцам.

Кагий нахи мехкарийи дог айденна, кхы а хьинарецIа къахьега безам болаш ба партийни форума дада ма доаггIа накъадахара. Шерлуш латт патриотически инициативаши къонача производственникаш болламаш.

«Трансмаш» завода ремонтно-инструментальни цеха комсомольско - кагирхой бригада «КПСС XXVI съезда — 26 ударни вахта» яхаш дIаболабаь болам «Грознефть» производственни объединене комсомольцаша съезд хьеллаяч дийнахьа сийлен вахте отта боккъо яккхара йоаржаь социалистически дикь массанахьа а хьаллаьцай.

Графикал дикка хьалхабаьнна къахьегаш ба «Северо-Минеральная» № 16 йолча комсомольско-кагирхой коллектив. «Северо-Старогрозненская» № 2 буровой бригадий члениш. Иштта къахьегаме хьалха латт Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза № 3 йолча бригада коллектив, СМУ-2 гIишлонхой, дукха кхыбараш.

Кагийча нахех мехкарешех толамаш далара чIоагIа новкъостал ду кадровни производственникаша, кагирхой хьехамчаша. 8000 совгIа болча производства хьалха латтараша, къахьегама ветеранаша. Шоай балха йоккха опыт кагирхошта дIалуш болча Хаджиев Шамсудина, Ведерников Николайна, Албагачиев АртагIанна, Усманова Марияна, Дудуркаева Кометанаг уж мо республике лоархIаш а сий деш а болча наха дег тIара баркал оал кагирхоша. Цар сийлев гIулакх дIаяло яхуж кагийча нахех мехкарашех.

Шерра социалистически ихь а йоаржаь, хьинаре къахьегаш ба «Промавтоматикера», «Грознефть» объединенера, СССР 50 шу дизара цIерагIча химзаводера къона болхлой. Доккхий да цар хьокхамаш.

Химзаводе, масала, комсомола комитет хIара бетта яхьа итогашка хьож. Укхаза котало яьккхача комсомольско - кагирхой коллективаш тe карара-кара тела цIе ьым пелаш лу, кагирхой коллективаша бу болх буцаш «Комсомолец» яха газет арахец, цу тIа дувн «Комсомольски прожекторо» болх миниту бу, къахьегама дисциплива телхаерашта критика ю.

Комсомольско - кагирхой коллективай лоархIам боккха ба. Практико хьахьокх къона, хьинар дола, инициативни кагирхой юкъе болча бригадаша массаза а лакха толамаш доахилга.

Иштта из долга хов Ставропромысловски ВЛКСМ райкома а. ХIаьта мишта кхетае еза безамс йоаца укх тайпара фаит? «Терек» яхача мебельно - дахчан хIамаш хьаьча объединене кхаь комсомольско - кагирхой звеной болх бехаб. Каст-каста кадраш балхара дIаюал. Балхара дIабуvлачарна юкъе дукхагIдараш кагий нахи мехкарийи ба. Тахан яр дувца десаргдацар ВЛКСМ райкома оахлой каст-каста предприяте хулаpe, кагирхой вахар. Цар хьашташ довзаре. Бакъахьа дар справкаши информацеши телаш ца а бегIаш, къонача болхлошта юкъе шерра социалистически яхь йоаржайича, комсомола комитета болх тоабара новкъостал дича.

Республикерча дукхача предприятешка, гIишлош хьалъеча моттигашка балха ха кIаца а дукха эзхьа йоаю. 1979 шера 4,5 эзар къонача болхлочо 13 эзар сага-ди а доадеш прогулаш ьвй. Дукха прогулаш ю «Чечено-Ингушстройхатер» наьл яхача объединенена чуйоагIача заводашка, Назрановски трикотажни фабрике, Нохч - ГIалгIай гIишлошъяра управлене, шекар деча заводе.

ЛоархIаме декхараш кхоачашдеш ба пятилетка тIехьарча шера юрта боахама къахьегамхой. Юртбоахама лоархIамегIча участкашка болх беш йола 260 совгIа комсомольско - кагирхой коллективаша, экипажаша, агрегаташа КПСС XXVI съезда яха ма йоаггIара накъаяхара шерра социалистически яхь а йоаржаь, хьинаре къахьег.

«Рекорд яккхар дукха» яхача республикански конкурсе даькъа лоацаш хиннача дукхача къонача комбайнераша доккхий хьокхамаш даькхд. Лакха хьувкъамаш кхедара шоаш бешха дика мастераш болга хьахьеккад къонача механизатораша. Царна юкъе ва Сунженски района XX партсъезди колхоза механизатор В. Зорин, «Шалинский» совхоза механизатораш Я. Абдулаев, «Гудермесский» совхозера Х. Тарамов.

ХIара шера хаьнаIа йолча, кагирхой кхоллама инициатива эшача балха ух баьцара формаш тIаювха кагий нахи мехкарийи. Къахьегама семестро студентий вахаре лоархIаме моттиг дIалоац. Укх шера областной студенчески отряда чуйоагIа 36 линейни отряд. Уж 2600 болхло ва. Республика доазол арахьа болх беш ва 650 саг. Уж ба академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта института, Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета, Серноводски юртбоахама техникума студенташ.

Студенчески отрядий болх овсаре хургба республикера боахамаки предприятеши уж тIаэца кийчлой. ДукхагIйолча коллективай кулгалхой тIехдина кийчбеннаб къона болхлой тIаэца. Бакъда на иштта да ала йиш яц «Солнечный» яхача совхозе, ПМК-921.

ИттлагIча пятилетка тIехьара шу чакхдоалаш латт. Производствени коллективашка айлуш йоагIа къахьегама энтузиазм. Комсомольцаш, къона болхлой планаши социалистически декхараши кхоачашдара низ кхобеш бац.

Х. ДЗЕЯТОВ,
ВЛКСМ Нохч - ГIалгIай обкома секретарь.

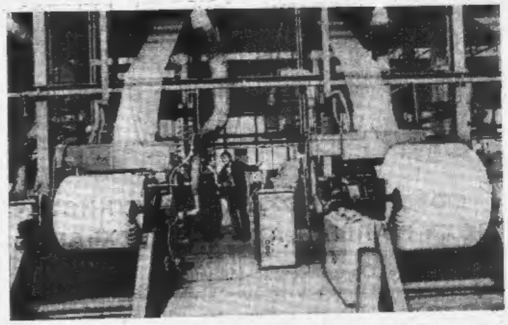

УКРАИНСКИ ССР. Ханал ши бутт хьалха проектни низала тIа яьккхай Европе эггара йоккхагIчарех йола химически промышленни комплекс — Одесски порта улув ра завод.

Кердача транспортно-химически комплексо шера 900 эзар тонн аммиак а аргьа, цIаI-ах миллион тонн карбамид чакх а йоаккхаргья.

СУРТА ТIА: холодильнои газни хьаду участок.

И. ПАВЛЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ ЛАКХ А ЕШ

Шийна дуцар итт шу хьалхагIа технически вдетона паччахьалкхен дикала Знак йоаийтилга Грозненски химически заводе мишта вIаштIехьдаьлар аьнна дIаоладир «Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене керттерча инженера заместитела В. Мальцева. Объединене меттел, республике а эггара хьалха сий дола пхиесабарг енна продукт яр из. Цу хана дена объединене ерригача предприятешка хадданаа беш хьабоагIа арахецача продукце дикал лакхъяра тIаберзабаь болх. Коллективашна бокъонца ше ма ярра IомаIора дикала управлени яра комплексни система карзерзаьча львовска предприятей опыт. Мехка хьалха латтача шоай яр сацна йолча предприятешка — дикала управлени яра комплексни система опыт толаме балха мигъейикхьача Новокуйбышевски Омскни мехкдаьтта чакхдоахача заводашка баха хилар грозненцаш.

Оалаш ма дарра, ши пхьеш хьал а хьехха, гIулакхах чуIе везаш дар хIанз. Эггара хьалха вIашагIъеллар объединенен предприятейи боккхагIйола специалисташ юкъе а болаш йола координационно-балха группа. Уж тайпа группаш вIашагIъехнар «Грознефтеоргсинтез» яхача объединенена чуйоагIача ерригача заводашка. БIаь гаргача саго Ерригсоюзни стандартизаце Iилма-тохкама института могаладь лаьрххIача программагIа теоретически кийчо йир.

Эггара хьалхагIа кхоачашде дезача дешаех хилар производство технически хьы тIа а кийчъелга, керда технологически процессаш юкъейоалаелга, эггара кердагIа йола хIанзарчук тайпара оборудовани оттаелга.

Цу дешашта тIадерзадир партийни, профсоюзни организацей, инженерно-технически болхлой, беррига мехкдаьтта чакхдоахарийн мехкдаьттахимикийн низаш. Хьинар ца кходеш къахьегарах доккхий хIамаш нерагIдалар.

Пятилетка шерашка объединене хьалъяьй парафини индустриальни даьттех хьаду Г-39/40 яха установка, каталитически риформинга установка (ЛЧ-35), боалоя дIакъестабеши тух дIакъестадеши йола блок йоалла мехкдаьтта чакхдоаха атмосферно-вакуумни установка (ЭЛОУ-АВТ), мехкдаьтта вакуумни чакхдоаха установка сайна йола йоккхийя мощносташ. Цар йиш хилийтай продукце ассортимент алсамъяккха, пув дикал лаккъе. Кхоачам ба укх тайпара масал доаладича: Алхха ЛЧ-35 яха установка болх бе йолаялийтарах 1,6-аза дукхагIа хьаду объединене лаккхаоктанови бензинаш, хIаьта АИ-93 яха автобензин — 2,5-аза.

ЭЛОУ-АВТ болх бе йолаяийтарах дукха а дикагIа хиннад котельни доагор. Экономисташа - теплотехникаша даьча лоархIамегIа, керда доагор пайда эца доладарца 5 — 7 процент кIезигагIа дIаахийта йиш хилар из электростанцешка, хIаьта эксплуатационни расходаш 10 процент кIезигъелар. Цул совгIа, дукха а цIенагIа хул энерги хьаеча предприятешта гонахьара фо.

Балха эффективности дикала хаддаиза лаккъю мехкдаьтта чакхдоахарашен мехкдаьттахимикашен. Объединене я планкроване порядок, продукцен къахьегамен дикала лаккал, заводской аттестаци чакхйоаккхилга белгалдеш, тIехдина продукташ арахецилга Iалашдеш доли хьалаш уттадеш йола предприятей стандарташ (СТП). ИттлагIча пятилетке объединене кийч а яь, юкъейихьай 105 организационно - методически стандарт.

«ХIара балха дезна — Дикала Знак!» — иштта девиз а йолаш тIа-тIа дукхагIа толамаш доахаш къахьег объединене мехкдаьтта чакхдоахарашен мехкдаьттахимикашен. Цар тахан тIехьхоачашъяьй 60 миллион совгIа сома маьха паччахьалкхен дикала Знак йола продукци арахецара пятилетка задани. Производства бIарчча бовраш къаьйцача, сий дола пхиесабарг енача продукцен юкъе ловца дакъа 40 процент гаргга да объединене гIолла. Ерригa арахецача продукцех паччахьалкхен дикала Знак тIайолча продукце 78 процент ловц СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводе. Тхо дIачудаьлар № 1 йолча цехе. ДикагIа бIаргагургйолча метта латт «Социалистически яхьа экран», «Сийлен Улг», коммунистически къахьегама ударникий стенд. Хьинар айдаь, дег тIара раьза хинна къахьег вокхагIйолча оператора Социалистически Къахьегама Турпала Н. И. Ведерникова смено, операторашa Н. М. Бурленкос, Н. С. Гуриева, Н. М. Шевченкос, В. С. Бутенкос. Уж — къоабалбаь тIаийца яхьа лидераш цар арахец тIехдина продукци. Пятилетка толаме чакх а йоаккхаш цеха коллективо лаьрхIад производства кхоачамех пайда дикагIа эцара чотах 1 миллиони 200 эзарн сома маьха планал совгIа продукци хьае. Уж шоай деша дай ба. Из геттара дика хьахьокх ворхI бетта итогаша.

Маьхера инициатива кхайкаьй В. И. Ленина цIерагIча завода ЭЛОУ-АВТ яхача установкерча вокххагIволча оператора А. Бандилета нагирхой смено. Комсомольцаша предложени еннай шоаш ца бIарччача цхьан технологически эIенарца юзаенна йолча ЛЧ-35, ЦГФУ сквозной установкаша социалистически яхь лаца аьнна.

— Сквозной установкий яхьо хIанале а хьахьенхад из чIоагIа пайдана хилар, — йоах «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене профкома председатела А. Балалица.

— Ма хIанз В. И. Ленина цIерагIчен А. Шерипова цIерагIчен заводий технологически эIенарех дIахотта лаьрхIад. Дикала управлени яра комплексни система, дика вIаштIехьъяьккха социалистически яхь юкъейоалаяро объединене коллективага йиш хилийтай 98 процент совгIа йола продукци сакхат хинна ккаерзае езаргйоацаш дIатела.

ДIахора планаш мишта тIаккха? ЦхьайттлагIча пятилетке доагора каталитически крекингировани, риформировани яра, гидроочистка керда мощносташ хьалъе лаьрхIад. Гидроочистна установка хIанале а хьалъе йолаяь я, хIаьта 1982 шера дениз дерригa дизельни доагор 0,2 процентал дукхагIа сингал ца доаллаш арахецаргда. Халкьа боахаме цунах пайда эцаро йиш хулийтаргья двигателий моторесурсаш дикъагIа дакъа хIана хилац аьнна дукхагIа хилийта.

Съезда хьалхарча укх денюшка къаьстта чIоагIа хьинар айдаь къахьег мехкдаьтта чакхдоахарашен мехкдаьттахимикашен. ТIехь-тIехьа дикагIа хулийт арахеца масс тайпа продукци. КПСС XXVI-ча съезда сийна хьинареча къахьегама вахта я цар дIахьош.

Л. САИДОВ.

ЗАДАНЕШ — ХАНАЛ ХЬАЛХА

Мехка дукхача моттигаш ка кхоач СССР мехкдаьтта промышленноста «Союзнефтемашремонт» яхача объединене Грозненски ремонтно-механически заводе тоаеш йола мехкдаьттен гаьн йоаккха а буруо тоха и оборудовани. Къаьстта дукха йола из Тюменски областе. Цига тоаю буруа деттача эша насосаш, вертлюгаш, гидротормозаш, кхыяраш. Уж ерригаш керда арахийцача санна хул.

Завода коллективо кхоачаш а тIаккхоачаш а и шийн производственни задани. Пятилетка тIехьарча шера хьалхарча ялх бетта план 103,5 процент кхоачашйир. ХIаьта июль бетта дерригa технико - экономически хьокхамаш заданегIа доагIачул тIехдаьлар.

Укх шера цхьаккха бутт дIабахабац тха, — аьлар завода парткома секретара Винда Галина Еремеевнас, — план тIехкхоачаш ца еш. Парте XXVI съезд гулъяра хьакъехьа КПСС ЦК Пленумо баьча соцамои цига новкъоста Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьлои кхы а дикагIа къахьега безам болийтаб тха. Завода участникашта, бригадашта, къаьсткъаьстача болхлошта юкъе шерра яьржай съезда хьалхара социалистически яхь.

Из эггара хьалха дIайола а йир, цу яхье хьалхе а латт мехкдаьтта оборудовани тоаеш йола, коммуниста Ходырев Василий Ивановича кулгалду участок, аьлар Г. Е. Виндас ше къамаьл даь чакхйоалаш.

Участке дIачувоалача наIара лакхехьа яздаь латт: «КПСС XXVI съезд хьаеллади тIеххоачаш болх бе йолайоллийтаргья вай поточни линий», аьнна. Цу йоазона а ма ювцаш Г. Е. Виндас даьча къамаьло а хетийт из лини производства болх тоабара боккха лоархIам болаш я, аьнна. Из да а да иштта.

Участка мастер волча къонача инженер Решедов Ибрахьима аьлар, из болх бе йолаелча тха йиш хургья бетта 150-нега кхоачаш вертлюгаш тоае, вешта аьлча хIанз оаха тоаеш йолчул кхоазза дукхагIа. ХIаьта оаха ерригa а йиъ поточни лини оттаергья. ТIаккха тха участок дукхьал вертлюгаш тоаеш хургья.

Бурув деттача моттиге эггара боккхагIа мухь тIоот таш я вертлюг, цудухьа дукхагIа йохар а на я. Цунга хьежна дукха уж эшаш моттигаш я. Укх шера Iалама хаоттам во хилар бахьан долаш Тюменски областе буруя тохача дукха схай вертлюгаш. Цу тIа гIолла болх сацийта безаш моттигаш а яийсъеннай. Хила тарлуш доле из хIама дIададаргда поточни линеш тха участке болх бе йолаелча. ТIаккха тхога йиш хургья вай мехка бурув тохача мел йола вертлюгаш тоае.

Укх шера социалистически яхье пхеззэн нарара кара тела цIе байрахх яьккхай участка коллективо.

Заводерча ерригача участкашта юкъе хьалха латташ хьайоагIа цу участка коллектив. Ханал дикка хьалхагIа пятилетка а цул тIехьарча шера а заданеш ше кхоачашъергхиларах йIубенна я из. ХIаьта Глухов Виктор Иванович керте латтача бригадо апрель бетта кхоачашъяь яьккхар пятилетка.

Иштта пятилетка кхоачашъяьй слесараша Грачева, Виргольгина, Афанасьева, кхычар.

ХIаьта завода йоккха йоацача коллективе пятилетка кхоачашъяь хIанз 23 саг ва. Царна юкъе эггара хьалхарчарца ба коммунистеш токараш Достоева Галина Петровна, Гадзевич Владимир Владимирович, кхыбараш.

Ю. ТЕГАЛОВ.

РОСТОВСКИ ОБЛАСТЬ. Миллеровски районерча яхархой пятилетка чакхйоалача шерарча ялат даккхара тIехьарча къовсама эггара а сахагIа дола деноц да хIанз. КПСС райкома хьалхара секретарь Л. И. Чуврешин ва хьуакхъам чуэцара районни штаба керте латташ. Ялат чуэна доладалехьа гаьнна хьалха дика болх бир ялат чудерзора конвейер леррагIа, ден-буса отталлача графикагIа хургйолаш вIаштIехьйоаккхаш.

ХIи-марсал кертегIа хIама дац хIанз района коммунистий. ХIара комбайна экипажа, звено, отряде беррига болх 300 эзар тонн ялат даккхара а 180 эзар тонн ялат паччахьалкхен амбарашка чутассара а тIаберзабаь ба.

Ялат дIайоадеча пунктешкен элеваторашкен дIаоовш латт укх шерара ялат.

«Путь к коммунизму» яхача колхозе цхьан даьлт тIара ялат чуийца даьннад. Пресцентра группа сиха яхье котбаьлларашта даьккъала буваца. Карара кара тела вымпел комбайнера Л. Д. Слепцовайна дIалуш а (сурта тIа). Ялат чудерзоре районни штаба заседани дIахьош ва КПСС Миллеровски райкома хьалхара секретарь Л. А. Чуврешин (лакхехьара сурт).

Е. НЕДЕРЕ сурташ.

БАХАЧА НАЬХА ЗАКАЗЕХ...

Вай республике бахача наьха бытовой хьашташ кхоачашдеш я Грозненски экспериментальни мебельни фабрика коллектив. Шийн декхараш дизза кхоачашдеш хьайоагIа иа. Нохч-ГIалгIай бытовой гIулакхаш деча министерствe чIоагIъянча ялх моделах йола мебель арахецарх, цул совгIа бахача наьха шоай эскизах дола заказаш а кхоачашду, ремонт ю тишъеннача мебела. Укх шера хIанзалехьа бахача наха даь бытовой гIулакхаш 7100 сом мах болаш да. Къахьегама овсарле лаккъяра план 112,2 процент кхоачашъяьй. ХIанзалехьа кхоачашъяьй ворхI бетта план а.

КПСС XXVI съезда сийленца накъабахара дукхача болхлоша социалистически декхараш тIайийцад пхе шера план ханал хьалха кхоачашъе. Царех ба столяр-сборщик Арутюнов Иван Михайлович, шлифовщикаш Хохлов Николай Иванович, Проскурин Николай Леонидович.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

НОВКЪОСТАШТА ХЬОКХАМ ТЕЛАШ

Къаьстта чIоагIа хьинар айденна къахьегаш ба пятилетка тIеххьарча шера КПСС XXVI сезда сийна къахьегама вахте этта «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахой. ХIара бетта план тIехкхоачашъеш хьабоагIача цар ер шу доладелча дениз планагIа лаьрхIачул совгIа даьккхад 1250 тонн гаргга «Iаьржа дошуа». Товарни продукца маьхала яккхара ворхI бетта план 101,8 процент кхоачашъяьй. Паччахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа цар маьхала яьккхай 52 эзар сосом мах бола продукци.

ТIехкхоачашъяьй управлене коллективо технико-экономически хьокхамий план а. Къахьегама овсарле лаккъяра ворхI бетта задани ах процент тIехкхоачаш а еш, из лаккъяра чотагIа даьккхад планал совгIа мел даьккха мехкдаьтта.

Социалистически яхье хаддаьза хьалха а латташ къаьстта дика къахьегаш я М. А. Балаева керте латтача кхоалагIча цеха коллектив.

Даим шоай новкъосташта хьокхам а телаш хьинаре къахьегаш волча 35 болхлочоа «Социалистически яхье котбаьлнар» яха сийлен знакаш еннай укх шера. Царех ба оператор Безуглов Николай, плотник Арчаков Къурейш, машинист Атарщикова Мария, вышкомонтажник Бирюков Леонид, кхыбараш. Ханал хьалха пхе шера план кхоачашъяьча 22 мехкдаьттахочоа еннай «ИттлагIча пятилетка ударник» яха сийлен Знак. Шоай къахьегама толамаш цар хетаду парте аргIанарча XXVI съезда.

ЗАВОДА НОВКЪОСТАЛ ЭШ

Массаза а, къаьстта хIайха охьа деноц долча хана, «Серноводская» яха минеральни хий дий тикашка хьаэца?

Молаш чам болаш, хьогал йоаеш дола из хий тикашка ийсделча наха гIадбахе сихха дIаийиг доакх.

Вай хий довзаш я из мала безам болаш а дукха нах ба Къилбаседа Кавказа, Росс центра городашка. Цигача а мехка дикагIа доли хиш санна, сихха дIадоал из. Бакъда «Серноводская» яхача минеральни хин кхел, кхыча хийчоа тара йоацаш, шийн тайпара я.

Боккъалдар аьлча, дIахайодача хана цох фу хургда тахан ховш дац. ХIаьта из дукхагIа хулийтилга-м дувца дезаш а дац, цул совгIа массехк шу даьлча тикашка из бIаргагургдий - хьогI аьнна а хет.

Дерригa а шийн аргI-аргIагIа дувцаргда вай.

Минеральни хий арахецаш йола Серноводски завод бIаргайнача из завод я а аргдац. Из йолча вода сагIоттача наькъа тIа гIолла дикка урсе а яьккха, саваторе нормусашта юкъе гIолла тIехвавна, кIоаргача аьлеру Iочупаха веза. Укхаза бIаргагуртъя лоха тховаш а долаш йола бIаьха гIишло. Чура тIаккI аьнна оборудованех хьаьйиза я из.

Са дикъа, готта да завод улла ков. Вешта а готта дола ков хьаддиза д укхаза Iохкийсача яьшкаша, углекисля газ чуйоаллача баллонаша. Уж дIаоттае складской помещенеш яц. ХIаьта складаш хьалъе безам хилча а уж хьалъе моттиг а яц.

ДогIаш хилча, къаьстта а гурахьен бIаьстен, укхаза отташ дола сурт безаме дац. Лаккхера Iочухьийддача хиво завода коара яьшкаш, шушаш, кхыйола хIамаш Iохкухь.

— Хала да укх тайпарча хьалашка болх бе, — аьлар тхога завода директора Кучеряевый Николай Наумовича. Укхаза ши уьйла хила йиш яц — дукхагIа ний болаш хIанзара керда завод хьалъе еза. ХIанз йолча капитальни ремонт йича а дукха хIама хувцалац. ХIаьта из а пьй алийта мара яц.

Бакъъув директор. Заводе латта оборудовани оттаяьй 1960 — 1965 шерашка. Из а йол-йолчара хьавIашагIтеха я: холодильникаш — венгерски, хий шушашка детташ йола лини дукхача хана дениз арахецаш йоаца — советски, кхыйола агрегаташ — чешски. Хала да царна эша оатхалаш лаха, кхыча бесса аьлча, уж йолаш а яц. Минеральни хий арахецаш йолча мехкарча заводашка латта оборудовани керда я. ХIаьта арахеца запасной оатхалаш а царна лаьрхIа я.

Серноводски хиш арахецаш йола завод НТIАССР хьачан промышленноста Министерствана чуйоагIа. Бакъда, из а еш цхьаккха тайпара йоакхо яц. Хьалаш керда оборудовани, запасной оатхалаш. Дерригa а заводе шоей низашка хьаде дезаш да. ХIаьта из тишача барзкъана керда лотор тиллар мо пайдана гIулакх дац.

Къаьнача заводе керда оборудовани ца оттаелга нийса хила а мег. ХIаьта керда завод хьалъе дага бий-хьогI!"

— Завода керда здани хьалъелга дувца хIанз каст-та итт шу довл, — дIахоадувц завода директора Н. Н. Кучеряве. 1970 шера ши скважина даьккхяр Серноводски станцена гаьна йоацаш. Денней буссе 120 кубометр хий лора цар. Из геттара дукха да. ХIаьта минеральни хиш арахецаш йола завод IойлаIара цул дикагIа моттиг а яц. ТIаккха фу хилар? Цхьаккха хIама хиланзар. Деррига а ше хиннача бесса дисар. Скважинаш дIа а къайла дIаоттайнр. КIезига бац царга дIададахар — 103951 сом. Из ахча тха бюджета тIа латт денег пайда ца луш. БархIлагIча пятилетке хьалъе йолаяь завод хIанз а къалъяь ца йоалаш я. ХIаьта дукха ха алалехьа, де хIама доацаш юсаргья къаьна яр а — из уллача даьлла хий кхоачалуш латт.

Минеральни хий къаду курорта территоре тIа боаллача хьаста чура Iоуха тох. Цох цхьа даькъа курорте дарба дечарна доаду, вож заводо кийч а дий шушашка детт. ХIаьта хьасто денней бусси дерригa хьалур а 18—20 кубометр хий мара дац.

Шин дийнахьа болх бига кхоалагIча дийнахьа хий ца тоьаш завод саца эзаш хул. Иштта беча балхо вIаштIехьдалийтац план кхоачашъе, цунга хьежна лоха да болхлой алапеш а.

Фу деш латт еррамоча кхаь завода болх бе тоьаргдолаш хий тела йиш йола скважинаш дIакъайла? Малав бехке завод хьаярах дола дош къоаста ца дара?

Уж а кхыдола а хаттараш дукхьала эггар тхона Серноводски минеральни хиш деча заводе долаш. Из дар тхога предприяте болхлошен гIулаккерча нахен хетташ хьинар а. Коллектива бебашка довцаш дац цоай заводах фу хургда. Цу гIулакха чIоагIа сагота ба 10 — 15 шера укхаза болх беш бола нах.

— Заводера балха хьалаш мел аьттув боацаш дале а, къаьнарча кадраша хьинаре къахьег, — аьлар завода производства заведующе М. А. Цихашева. Йолча торонех бизза пайда а эцаш, республикерча къахьегамхошта дарбан хий ма хулла дукхагIа лоаттаде гIерт уж.

Завода проблемаш къоастае еза ха хьатIакхачай. Хий долча моттиге хьалъе еза керда завод, болхлошта къахьега хьалаш лерттIа вIаштIехьдаха деза. Иштта мара къоасталургдац «Серноводская» яхача хин гIулакх.

И. СИНИЦЫНА.

А. С. Грин ваь хахан 100 шу дуз

Тамаш йола «Гринландия»

Ший тайпара кхы воаца художник ва из. Тахан а дукххача махкашкарча критикашца литературоведаштеи хала да эрсий словесностен дунен литературеи исторе чуха Александр Грина (Александр Степанович Гриневске псевдоним) дӀалоаца меттиг къовсташ, цун цецваькхаш долча полотнашта магаргбола нгома хьелаха. Цхьаболчарна «шиӀ тайпара вола романтик», вокхарна — «шиӀ тайпара вола реалист», кхоалегӀчарна — «ше морг кхы воаца фаьнгахов»... ва из.

Цу сага творчески биографе а вахарера а дукха да шиӀ тайпара а цецвоаккхаш а дар. Дворянех хьаваьнна вале а, дикиа карьере а вӀаштӀехьдаьннадац цун. Россе гӀолла дукха го боахаш лела вийзав цун. Цо писаралла а банщикалла а болх баьб, ӀаьржаЧа форда тӀа а Волга тӀа а матрос хиннав, Урале дошуе лийхад. Каспа чиаьрий лийцад, кхаӀ тӀа хьогалла лоча дӀакхьачав, нах боабераш цаи къушцеи бӀаьхача притонашка бийсаш лийхад.

Кхетадаш дацар, ладаьд тӀехьагӀа цхьан критико, цӀиндара волча цу сага низ бола сурт оттадера эша совгӀат, цӀера уйла, эхь хеташ воланъежар халача вахаре гӀолла бӀех ца дош мишта чакхдаьннад.

Из вига хиннача пачхаьа эскаре дӀаболабеннаб Грина революционни болх. Цул тӀаьхьагӀа подпольни болх, сатем боацаш наьха паспортах вахар, пуецинга, ссылка. Дукхьашха хаде волавеннав из севастопольски набекте.

Манерки дӀахиххарах бола хоам А. Грина Финлянде хезар. Уйла ца еш, гӀаш (цу хана цӀермашинаш лелацар) Петрограде вера из. Революционни Петрограде дагадехар цунна Ассоль яхача йиӀига дагалеттар дувцаш йола «Алые паруса» яха повесть-феер хоаьь. Дог дика долча фаьлгаш дувцача вокхача сага бегаш беш аьннад цӀа парусаш йола тамашне кема доаладеш воагӀаргва, хоза принц. ЙиӀиг тийша а тийша къежаш хиннай. Из къежаш хиларах нах бийлаб, хӀаьта из тешаш хиннай. Ишта къежаш йоӀ йолга хаийнад къонача капитана. ВӀалла шеш ца йоалаш Ассоль тешаш хиларах чӀоагӀа цецваьннав из. ШиӀ кема тӀа цӀе парусаш а оттаь из йолча веналв капитан. Дага а доацаш, моллагӀа кӀеме кхаьаьхкар кхераш Ассоль тӀаьхкарашка кхачаьнца меллача таьгӀеша лоаззабеча форда чу дӀачу а аьнна «Со укхаза я, со укхаза я! Со я хьо хьош, цӀогӀа детташ хинней.

Сага кулгаща хьаенхелла эгара йоакхагӀа йола тамашие ювцача повеста цу мугӀарашта ӀотӀаехьачача М. Горьке бӀаргех хий даьннад, ааш дувц.

Грин — «Гринландиа» валача тамаш йолча махка автор. Цу дувцараш тӀа, романаш тӀа, повесташ тӀа ювцаш йола городаш Лисс, Зурбаган, Гель-Гью цхьанне а карта тӀа йолаш яц. Цун турпалий цӀераш а шоаӀ тайпара я: Бекеко, Аяи, Тоббоган, Филатр, Ассоль. Бакъда, Лиссе, Гель-Гью, Зурбагана тӀахьешка латт Севастополь, Ялта. Ассоль — «мапхагахьа» яхача испански доша маӀан хьадоллаш йола цӀи я.

«Форда раковина тата санна», «ТӀаьска шок санна» хоама, хоза цӀераш лехаш хиннай Грина. «Гринландиа» яхача махка деррига а сакъердаме, хоза хила деза...

Дукха ладаьд цо бешха-дика книжкаш: «ТелгӀешта тӀергӀолла едда йодар», «Дошо зӀы», «Телуре сийна наскед», «Цхьаннахьа а ца бода некъ», «Къега дуне», «Зурбагански ничараш», «Камаш Лиссе», «Порта комендант»... Шоай тайпара сюжеташ, массазаръяраш санна йоаца ситуацеш дукха езаш хиннай цунна, бакъда, цун произведенешка кеттердар ца хоаш хинна хӀама а хаш а йоацаш, сага дагалетташ дола эздигӀулакхаш да. Хила йиш йоацар хул сага мишта хилча бакъяьлба хетандаь, хӀана аьлча бакъяьнца саг волча сага дукъяле яц, котало йоаккхаргйоаларах тешаш хуле, из массаза а котверга.

Революци яьлалехьа къамкарча Россе Гринах баьха ладарха лархӀацар. Цун книжкаш «наржаш 1000 а 3000 экземпляраш йолаш арадуйлар. Советски Ӏаьдал эттачул тӀехьагӀа хаддаьза арадуел Грина книжкаш. Йздархочун йоалламо наьха безам чӀоагӀа тӀаьуа. Александр Грина произведенех лаьца Константин Паустовске яздар: «Грина турпалхой бера дуне доацаш санна хета йиш я шоаш баьсса болча наха. Форда йистошкара дӀайха а дира а долча фе хьалхара къург бешаьь а кӀеэиг-дукха корта кхестачунна цу сакьате хоьгда гриновски пейзажаш, гриновски мехкаш шерра доаха со бокъонца долаш долга... Нах чӀоагӀа дукха безаш а царах тешаш а хила веза миштта яздара».

Даниил Гранина цкъа аьннад: «Грин — дега тӀа муць юмаргбоацаш а хӀаьлдургвоацаш а наьнъа хьоча аптека хила тоам болчарех ца! Цунца ваьтта магаргва Аркиже, безаме вӀашагӀкхетача — из поэтичнн а къонахчал долаш а ва.

Тахан вай махка мтташ йолча кагирхой клубешка лелаю «Алые паруса» яха цӀи. Грина книжкаех кинофильмаш доаь, пьесаш радиопостановкаш уттаю. Дукхача фордаш тӀа гӀолла лел «Александр Грин» яха кема.

А. Грина произведенеш миллионаш тиражаш а йолаш дунен дукхача меттала арадуел. Цун ювллам боа США, Англе, Францие, Японе, Кубе, Польше...

Вахара а хана а белгга мол деннад Александр Грин санна чӀоагӀа дикага сатувсаш бола нах эшаш ба а бац яхача хеттара.

Гаврила ПЕТРОСЯН.
(АПН).

СУРТА ТӀА: Александр Грина болха метол. Укхаза яздаьд, уйлаш яьй, фантазирувь дана.

А. КРАСОВКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

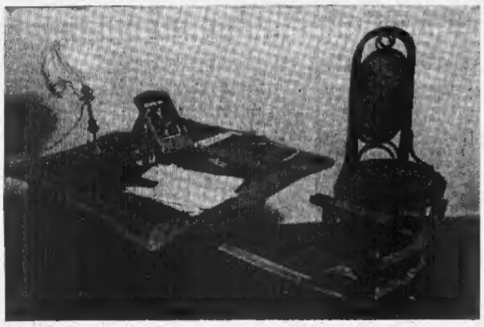

Даймехко гӀолла

ШУН ТӀА ВЕХИЛГА

Таджикистане «дастархан» яхача деша маӀан довзийташ «даар тӀадоле гата» оал цох. Цу дешо хӀара дийнахьа кхача булилга чулаьца цап. цо чулоац хьаша тӀера хиларах йола дика традицеш, тайп-тайпара чам бола даараш кийчдеш йола къамаш кухан, бӀаьш шерашка шаръяль шу оттадара йола ритуалаш, шун тӀа багӀаш сабаре ду къамаьл.

Ала йиш яц дастарханеца ювзаенна йола обычаш бӀаьшеренашка хувца ца луш йисай, аьнна. Укх къаьнарча лаьтта денача къоначе вахаро (Таджикски советски республика хьахинний 1924 шера) феодальни Ӏаьлапа кӀаллара даьккхад халкъ. Прогресса сихаха темпашка тӀехьашка лькай хӀанзарча замаца ца тоаш йола бӀаьшеренашка хинна обычаш оамалаш. ДикагӀйола традицеш дӀа ца йоалаш йисай.

Хьалхара итташ шераш дац хьашиӀ цӀагӀа Ӏотасса иллача кӀувса тӀа санна из истола тӀа декха а. Хьаша цӀа таджикски масса долча цӀагӀа хӀана дац аьнна да. Хьаша укхаза чӀоагӀа веза ва, наха бегаш беш кест-каста оал бераши боакхий нахи дӀабаьлча хьаший республикерча привилегированни йолча классах ба.

Чайхане шоана оттадерда шоашта чам бер хьакоика йиш йола дастархан. Укхаза гӀулакха вӀашагӀкхет, безаме чай мол, чам болаш а дог Ӏабаш а хӀама дуъ. шахматех лова, керда газеташи журналаши деш, е ледуегӀа йиш я бегаш беча нахага. халкъа иллеш. Из Малхбоалехьарча мехкашка традиционни гӀулакх да. керда фуд ха йиш я.

Чайханаш республике геттара дукха я. Уж нах бахача а болх беча а массанахьа я — наькъа йисте, бӀаьшераш даьннача гаьний Ӏийне е боамбе кхебеча кхай юкъе.

Чайхана нах [illegible] цӀаккха а йисац. Ӏурре дена бийса яххалца кӀур тувсаш латт къаьнарча модагӀа йола цӀаста самовар е Ӏи тувсаш кхехкаш я никель даьккха электрически кипятильник. ЦӀеча товнашта сок ӀотӀаухийташ кхорзаш латтача шашлыках кӀура хьаж йоагӀа. Из хьаж вӀашагӀъува бокхача яь чу хьадоалаш латтача чам болча плова хьажаца. Тата деллад баьцаш тедаш [illegible] Ӏодеттача урсаш. уж наьаьршна дӀаетт дукхагӀдолча къамал дарах.

КӀеззига хилац цу тайпара чайханашка саг йоагӀаш йодаш цӀей деэдеш йола моттигаш. Ишта моттиг кийсъелча деррига а дукадеш хьахоз иллеӀ оазаш, цхьан ашарегӀа етача доьра (шиӀ тайпара йолча фата) таташ, хӀаьта саг йоагӀача оттаду шу живописца фантазе хьаьхелвча молагӀча колорийна йолча натюрмортал тӀех да.

Чайхане хьоалчагӀа долга — тӀеххьарча хана Таджикистане хьахинна керда традици. Мари нускали шоай дукха бола гаргара нахи доттагӀийи боалабеш чайхане хьаккхьчача саг йоагӀача баьхна хьаьший кхы а дукхагӀа хул: цу хана чайхане мел кийсахкачо хьоалчагӀа деча дакъа лоаш. ХӀаьта миттa оттадаьча шун тӀа хьатӀа ца воагӀаш Ӏелга Таджикистане пийса а ларкӀаш.

Юрий ЗЕММЕЛЬ,
АПН корр.

Доазол дехьара

Боливера хьал геттара кхоханделла долаш дусаш да. Террорех репрессийн цхьаькъа Ӏаьдала доале дӀачӀоагӀъяда гӀерт всеши. Столица комендантски сахьат оттадаьд. Массанахьа а герзаш кийчбаь салтий тӀа а багӀаш бронемашинаш а лелаш. Городе ден юьлача тохий, автоматий очередий татеш. Нах боабу, низаш ду, дукха нах лувцаш чубехк.

СУРТА ТӀА: концлагерь яьча Боливар яхача стадиона ноа дӀачувоаллача.

ЮПИ—ТАСС сурт.

Прессо тешал ду

«ЕВРОРАКЕТАШТА» «АК» ХӀАНА АЛА ДЕЗА

«Паэзе сера» яхача итальянски газето дукха ха йоацаш кепа теха яр НАТО вӀашагӀтехача герзашца кийчдаьча низий Европерча ядерни герза дешашта хиннача главнокомандующе заместителa генерала Нино Пасти статья. КӀезиг-дукха лоац а ль, газет дешараштa дӀайовзийт оаха из.

ОСВ-2 Договора ратификаци ца ярах бола бехк СССР-а тӀабуж цо Афганистане леладу гӀулакхаш бахьан долаш. Яхаш дувцилга цхьаккха оала боацаш харц да. Договора кулг яздаь ялх бутт баьлча мара бахьбаш советски бӀу Афганистане. Цу юкъагӀа американски сената цхьаьккха бахьан дацар цунна ратификаци а ца еш из тӀетехьалра.

США стратега ше йолча бесса язьяй американски официальни документаш тӀа. Из гӀерт доазув дола ядерни тӀом хьоабер дукха тӀема низа Советски Союзал тӀехьъяла. Доазув долча тӀема маӀан да цун керттера низ СССР-ах Европерча кхыча мехкаштен дукхьала боаккхилга.

ТӀема бюджета проект оттаеш ше отставке ваха дукха ха йоацаш цу хана хиннача США оборона министра Рамсфельда яздора: «Оборона министерства укх плано шийна хьалхашка уттадешдар кхеташ да. Тхона кетачох, керттера хӀама тоха еза дукхагӀа долча СССР тӀема низаштен лоархӀамегӀа йолча промышленни предприятешта. Ядерни герз дӀа-са тесачул тӀехьагӀа Советски Союз юхаметта а этта, ХХ бӀаьшерене США-л сихагӀа цо шиӀ тӀема а промышленни а держава статус юхи хьаергйоацаш дукхьале е еза вай».

ХӀанзарча оборона министра Брауна цхьаккха хьайле йоацаш дувц. Цо белгалдоах тӀем тӀа котало яькка а ца Ӏеш, коммунизм цӀаккха а кхы метта оттаргйоацаш дӀайоаккхаргйоалаш хила деза США ядерни герз, яхаш.

ВӀашагӀкхийтта Штаташ кийчлуш я тӀема кеттаца яьлча «хьалхагӀа хӀама тоха шиӀ торо хилийтара», кхыча бесса аьлча дага а доацаш тӀом а хьоабаь. дукхьала латтар эшаве. Хьагучох, цудукха тигац американцаша ОСВ-2 ратификаци е. 1974 шера деиз США-ас шоаза совгӀа дукхагӀа кийчьяьй стратегически ядерни боеголовкаш.

Ишта долча хьалашка «евроракеташ» шоай мехка оттаяйта Итали раьза хилар сатем боабеш да. Бакъдац, «евроракеташ» «СС-20» яхача советски ракеташца баланс е яи яхилга. Стратегически тохкамаш деча Лондонски институте лаьрхӀача, хӀаьта цох цхьаккха дича а советски оагӀорахьа озабезам Ӏергба ала йиш яц. гучадоал юкъерча гаьнала тоха йиш йолча тактически герзий эгара йоаккхагӀа йолча шиӀ держава юкъера кийсхо йохаргйоацилга, нагахьа санна Советски Союзо кӀезиг-дукха кхы а шиӀ ракеташ оттайой а. Белгалдаккханза дюргдац, цул совгӀа Итале, ФРГ, Великобритане ядерни герз леладу «Торнадо» яха дукхача гӀулакхашта йола 800 тӀема самолет арахецилга а.

Ядерни дешах лаьца тӀехьара довзийтар Итале американски мара кхы тӀахьожам а боацаш ядерни герза 1000—1500 единица я. Итальянски Ӏаьдала цхьаккха бокъо яц из ма тоха ала. Цох хургдар кхетаде тӀема эксперт хила везац: из герз вай территорена тохе, Итален а шоп луш бокха низ тӀагӀоргба.

Ишта чулоацам ба тӀитовжа хоаш йолча политика бар. Ядерни тӀом Европа территорел ара а ца боалийташ, ВӀашагӀкхийтта Штаташ йоха ца еш ютилга.

Дувцар чоалхане доацаш а кхетаде атта а да: Бельгех Голландеи мо мара Итала а хьатӀаеца езац «евроракеташ», шиӀ територе тӀа дола деррига а ядерни герз дӀадоаккхилга хьадеха а деза.

(АПН).

Пресса наькъаш тӀа

ХЬАЛХА ЛАТТА ПРЕДПРИЯТИ

Дыре-Дауа йолча текстильни фабрике тхо кхочар директор волча чакхбаьнача бетта итогех лаьца производственни совещани йолча хана. Йоккха йоацача кабинете гулбенна бар цехий начальникаш, профсоюза кулгалхой, продукци йохкара а бийдал хьаахийтара а йолча пачхаьалкхен корпораце викалаш. Пенашца хьеухкача схемашеи диаграммашеи къаьгга хьаьхох фабрике гӀуланхаш мишта лел. Советски журналисташ кхетабеш къамаьл дувц Тешома Имера — 1975 шера Московски текстильни институт чакхъьннхача планови отдела начальника.

— ДегӀаахара деррига къаманна революционни кампани йолча хьалхарча шерех цун шоллагӀча этапе бархӀ беттех тха фабрика графикал хьалха а ювлаш стабильно болх беш я, — йоах директора заместитела Ахьмад ИбрахӀама. — Мехка эгара йоккхагӀчарех цаӀ йолча текстильни предприяте Эфиопе арахецача продукцех 40 процент лу: боамбе кӀадаш, йирлови хьаьсий, ювргӀаш. Пачхаьалкхен корпорацешка гӀолла массайолча провинцешка дӀаухийта цун изделеш наха ийеш а ховтташ а я.

Фабрика болхлоаца хӀанз укхаза болх беш 5800 саг да, лора а ю еба а ю предприяте сийлен традицеш.

Феодально-монархически режима духьалара революционни къовсам болабеннача хана, 1974 шера февраль бетта, Дыре-Дауа забастовка хилар. Из дӀайолаьраш бар текстильщикаш машинаьнъя болхлой. Мехка социалистически общество хьалъяра никъ ихайкабаьча эфиопски къаман-демократически революце 1974 шера сентябрь бетта котало яьккхачул тӀехьагӀа городерча болхлой классо хьинаре хьаллаьшар монархена духьалабараш. ХӀаьта, Сомале дозл деча гӀовраша Эфиопена духьала агресси йолальча хана текстильни фабрикера бӀаьш бола болхлой хилиъа милицеа гӀулакх де бахар. Сомалийски эскар города цӀӀи ахи километр мара гаьна доацацдар, цахаддаш топаш еттар цун нах чубахача цӀенощтен промышленни районаштен. Дикка материальни зе дир фабрикана а, бакъда, болх цхьан дийнахьа сецанзар.

ХӀанз фабрика болхлоошта къовсама керда этап йоланнай, бакъда, хӀанзара бар машара тӀом ба. Лоаццача хана юхаметтаоттае еза йохаль цехаш, юха а тоаде деза бийдалца Ӏалашо елга, къовстае еза квалификаци йола кадраш ца тоъаш йола проблема. Ира латт тишъенна оборудовани хувцарех а цхьайолча лиеешта реконструкци ярах а дола дош.

— Ала йиш яц уж деррига а дешаш наькъа энтузиазм мара йоацаш къовстадьад, цунца цхьана боабе йиш яц цар бокха лоархӀам а, белгалдоах предприятерча профсоюза председателa Негуссие Лемма. — Чурча а арахьарча а реакцена духьала хиннача къовсаме шоаш хьадаьккар лора а деш революционни идеалашта шоаш тешаме хилар хьахьонхаш болхлой хьинаре къахьегаш бар. Дикка лакхъелар къахьегама овсарле, чӀоагӀъелар къахьегама дисциплина. ШиӀ оагӀорахьа пачхаьалкхено а болхлой вахара хьалаш тоадара, фабрике столови, медпункт, собранешта лаьрхӀа зал хьаяра предприятена дикка кредиташ хьахийцар.

Политически санкцетам, болхлой кхоллама хьинар айдера бокха лоархӀам болаш я укхаза хӀара кӀира цкъа хула дискуссионни форумаш. Цу юкъарча кхетачешка Ӏомаю марксизма-ленинизма лардаш, Советски Союза а доттагӀал долча кхыча социалистически мехкий а социализм хьалъяра йола опыт, цхьана дувц, производственни дешаш. Дукха ха йоацаш хиннача цхьан дискуссионни форуме предприяте социалистически яхь йоаржаярах бола сецам тӀаийцар.

Дыре-Дауа йолча текстильни фабрика масал типични да Эфиопе дукхагӀча промышленни предприятешта. Овлангара деиз социально-экономически хувцамаш хиннад мехка революционни долча укх ялх шера. Городашка болхлой класс дегӀа а ухаш чӀоагӀлуш, юрта кооперативни болам дегӀакхуйлилга — из деррига а эфиопски революце вахара низ чӀоагӀа хилар, цо керттере да лерхӀар — социалистически принципаш а йолаш керда общество хьалъелга — вахаре чакхдаккхара бокъонца торонаш йолга да.

Ю. ПИЧУГИН,
ТАСС корреспондент.
Аддис-Абеба.

ДАИМ ГӀОР ЙОАЛЛАЧА ЛАЬТТАН ТӀАРА ГОРОДАШ

Вай мехкара ах гаргга территори (1 миллион квадратни километр) дӀалоаш вӀалла гӀор дӀа ца йоалаш долча лаьтташа. Уж дада Къилбаседа Шаш океане йистошкара Монголе кхаччалца. Цхьайолча моттигашкара лаьтта гӀорадаьд массехк метрагара цаӀи ахи километрага кхаччалца.

Массаза а йола гӀор кхераме я. Цун цхьайолча участкашна дӀа-са ца хьовш цхьа ха йоаккх, цул тӀехьагӀа дега а доацаш, лаьтта хьалсоас. Цар каст-каста лаьттан тӀеханахьа хьааратувс доккхий кхертӀой, хьайбаш а кхерадеш, наха кхерам а тӀатувсаш Ӏан юккъе хин кӀеж хец. Массазара гӀор наьстта кхераме я СибарегӀарча лоацача, бакъда, дӀайхача беттанка гӀор ца яшийташ бола тӀера тӀоа бешача хана. Массаза а санна хьалъяь эданеш кӀезиг-кӀезига лаьтта Ӏочуухаш, еке дӀайоал (иштта дӀаьлар Маккензи яха хий соццача хьалъяь Аклавик яха канадски поселок). Сел безаме боаца мохи карабераьб нах тӀатӀертилга фу бахьан да?

Шана кӀал дукха мехкдаьтта, газ, алмазаш, слюдаш, апатиташ, дошув, гӀаьли, кӀор, цӀаста, никель да. Къилбаседера терриоторе карaерзаяра йолча советски стратеге Ӏалама рузкъах комплексно пайда эца лерхӀ, мехка малхбузехьарча а къулбехьарча а промышленни центрашка мо мара сага кхы вогӀа хетаргйоацаш хӀанзара городаш хьалъю.

Вайцига массаза а гӀор йолча лаьтташ тӀа хьалъяьй хӀанзара хьалаш дола итташ городаш—Норильск, Якутск, Воркута, Мирный, Талнах, Айхал, Вилюйск... Советски Къилбаседе хиннача американски Ӏилмахоша укх регионе дукха хьалъеча гӀишлоех аьлар «фантастически долаш дар».

Къилбаседе караерзанра оалаш хиларца керда Ӏилма хьахиннад — гӀор тохкилга. Из географи, геофизика, грунтей механика вӀашкаоттача хьахиннад. Хьалкара, хӀанзарчоа дунен тӀа цаӀ мара йоаца гӀор тохкаш йола Ӏилма-тохкама институт Якутске хьайийлаь. Цун балхахоша геттара дукха болх баьб: деррига а чулоацаш дола гляциологически (гӀор йоалла) мехка карта оттадаьд цар. Цун даннеш ларде а лувцаш, массаза а гӀор йоаллача лаьтташ тӀа гӀишлош яра технологи оттаяьй.

ӀотӀалаттача дозилга хьежжа 7—15 метр кӀоарга Ӏочу а дохийташ, аьшкбетонни бӀоагӀаш тӀа цӀенош хьалдара практикашта предложени еннай Ӏилмахоша. Цу тайпара йола колоннаш гранит санна чӀоагӀа долча массаза а гӀорадаь латтача лаьттах дӀалат, эданеш кӀал гӀолла шийла фо чулатташ хиларо лаьттанцара гӀор дӀалийтац.

Лардашта бӀоагӀий уттадеш хиларца Къилбаседе гӀишлош хьалъеча революци яьй. 100 эзар гаргга аьшкбетонни бӀоагӀаша «кошта» уравоттаьй город Норильск. Мехка эгара йоккхагӀа горно-металлургически комбинат йола заполярни город (1935 шера йиллай) хӀанзарча шивализаце «дӀаделхачов» дикка жоп луш я. Из хӀана Арктике нах бахачарех эгара йоккхагӀа йола (200 эзар совгӀа саг) моттиг я. Норильске хиллача Канада премьер-министра Трюдое Иистерча Къилбаседе нах баха ховшара къаьгга масал да, аьлар городах. Норильск йиллачул тӀехьагӀа массаза а гӀорадаь латтача лаьтташ тӀа кхыйола советски городаш еккар.

ТӀа-тӀа дикагӀа хулаш йоагӀа къилбаседерча городий архитектура а. Масала, Якутске сваеш тӀа 4—5 этаж йола цӀенош хьалделга кара а дерзадаь. 9-эза вӀаштӀарадаь цӀенош хьалде болабеннаб специалисташ. ДагадохарагӀа аьлча, укх городе, Ӏилмахошта хетачох, цӀеной хьалде аьттув болча территорех пайда ийца баьннаб. Резерве йисай городал араьхьа йола Лена яхача хиа атагӀе. Укхаза керда микрорайон хьаелга могадаьд архитектораша. Цу гӀулакха лаьттан боарам хьалхагӀа хьалъайбе беза массехк метр. Цу гӀулакха массаза а гӀорадаь латтача лаьттан тӀа хица кхы а 50 миллион кубически метр лаьтта хьатӀади деза. Цу тайпарча способага хӀанзлехьа хьежаб къилбаседерча цхьайолча городашка.

Массаза а гӀорадаь латтача лаьтташ тӀа гӀишлош хьалъяра методаш тоалуш йоагӀа. Красноярск яхача городе массаза а гӀор йоаллача лаьтташ тӀа гӀишлош хьалъелга тохкаш болча специалисташа дукха ха йоацаш кердача зарда патент хьаийцад. цо вӀаштӀехьдаьккхад дукха нах дӀабода скважинаш а ца йоахаш, тешам боаца грунт ше йолча бесса юта а юташ, гӀишлош хьалъелга. ГӀорадаь латтача лаьтта гӀомарахи эламигача кхертӀолгахи бола гӀайба ӀотӀабулл, цу тӀа оттаю аьшкбетонни складкаш йола оболочкаш. Шийла фо чакхдувргдолча каналача вӀаштӀехьдоакх ше хьалха хиннача бесса лаьтта чӀоагӀа хулилга. Ларда-оболочкай дозал хьалкхабере низ хьалха уттаеш хиннача свай хинначул кӀезигагӀа бац. хӀаьта гӀишлонхой къахьегама овсарле шоза лаккхлу.

Къилбаседерча городашка бахача наха цӀенхаштта йола психологически проблема я цхьатарре йола тундрай пейзаж. Советски специалисташта хетачох, безаме доаца кӀай сурт кӀаьддергдар массаза а гӀор йоаллача лаьттан тӀа хиойна фух йолча гаьнех паркаш дӀайогӀаре. Даьча тохкамаша хьахьекхад цар хенаш чӀоагӀача шелалах а ца кхерилга. Бакъда, гӀор йоаллача лаьттах Ӏочудаха оазаш доьхаду. Сибиракаша лаьрххӀа яьхача сантарешка гаьнаш дӀайогӀара способ оттаяьй, бетонни Ӏоакъех, гӀомарах, фонах латтача гӀайбас доха ца дайташ лораду корсамий овлаш. ХӀанз Якутске я цу тайпара хьалъяь паркаш.

Юрий ГАВРИЩ,
«Красноярский Промстройниипроект» яхача проектни Ӏилма-тохкамен института директора заместитель.

АПН корреспонденташа хоамаш ду

СССР-ца торговли лелаяра тӀехьа ба канадцаш

Ялатийца Канади хоабаргаш лоархӀаш я Манитоба, Саскачеван, Альберта яха ировинцеш. Царех эгара дукхагӀа ялат доаккхар — Саскачеван. Канаде доаккхача деррига кӀих кийсса ех цун кхашка кхедеш да.

Саскачеванцаша ялатийца Ӏалашбу беррига мохк, доагол дехьа доки из. Массаза а саскачевански кӀа айдеш Советски Союз а я.

«США президента Советски Союза кхухьача ялатийна эмбарго оттальчеи Канада цунах дӀатехачеи хана,— дувц сона фермерий Къаман союза вице-президента Билл Дашкавича, — Саскачевана фермераша хоадамболлаш харцахьа лаьрхӀар КӀайча цӀен политика. Канада правительствагара тӀагӀорттадаь хьадехар эмбарго тӀера дӀайоаккхилга. Сатем лацар оаха парламента депутатаашта, министраш та.

Эггара хьалха тхона халахийттар Вашингтоно продовольствех политически шантажа герза меттел пайда эцар дар. Оаха наха дуаде ма кхедой ялат хьал. цун новкъостаща парна политически низ тӀаккхахьа а ца кхедеш. Цудухьа геттара чӀоагӀа цу гӀулакха духьала баьлар фермераш.

Цул совгӀа, Советски Союз ше дӀатӀаийца декхараш кхоачашдара цӀаккха а тӀера ялаиза йола тха эгара тешамегӀа йола торгови партнер а я. ХӀаьта Канадо, мадарра аьтха, цунна тийца бола а бир, теша меттаргвий-хьогӀ цох аьнна хетийташ цӀенхаштта шеко чу а йоссийр. Тха мекха торгови политика арахьара низ тӀабеча хьайза. 180 градус, го боаккхаргболаш хинна хинвай-кх хьона. ХӀаьта торговлеца тешам ца хилар — цӀенхаштта новкъарле».

Питер Гейл — шиӀ воркхӀе даьх деиз ялат кхедеш хьавоагӀар, во йоацаш фермая цун.

«Эмбаргона духьала хӀана за со? — юхадухьал хаттар оттаду цо пи юг урагӀа а болаш хӀана лелац хьо аьнна шийга хаттар даьча сага оазаца. Дукхьала ва, Картера бе ловзарг хила сайна ца ловидаь. Са мала веннай сай принципашта тӀера а ваьнна. цуна ловр кхоачаш ца дича? ШиӀ сий даккха лаьрхӀа дагалаьца хӀамаш кхоачашдар дукхьа американски президента мибьрдоах Афганистана тонкахьара истори, моза пийла миссел баь хьа а уттабеш. ХӀаьта хало ла езар канадски фермер хул-кх. Цунах хӀама хургдац. Ӏовдалаш кхычахьара лахийта Ӏа цунга. Тхо долча Саскачеване уж болаш бац цуниа».

«Канадски фермерий кисана хӀама техай эмбарго, — дӀахо дувц Питера, — ТӀехь-тӀехьа халагӀа хултхона даха. Нийсса урагӀа долхаш латт доагора, удобрений, дӀадувча фун маьхаш. ХӀаьта ялатий маьхаш эмбарго оттаяр бахьан долаш ӀалаьмatеЧӀоагӀа лоходеннай. Цудухьа доходаш а кӀезиъяьннай. ТӀаккха хӀанз корта лозабе безаш хул-кх банкера ийца ссуда юха дӀа мишта токхаргда. трактор тове ахча мичара дахьаргда яхаш. Тхона дика аьттув болаш я Советски Союзацара торговли.

Саскачевански фермераш эмбарго шоай кисана хӀама тохандаь мара бац цунна духьала аьле ма хеталахь,— кхыча оагӀорахьа лостаду Питера къамаьл. Тхона керттердар тӀом ца хилар да. Торговли дегӀаккхуйларца оаха разрядка чӀоагӀъю. Из массане а кхетаду укхаза. Цу тӀа а, нахага ца ихачийтар дукха кхедеш мичад тхо ялат. Из тха ялат кхедерий, ӀаьдалагӀа дац».

Фермераша кхы садаккха ца а йита решени тӀаийцаю либеральни правительства Советски Союзе додача ялатийна тӀера эмбарго дӀаяхкаа аьнна. Правительства массанена а хозаш бакъдеш хьахкхайкадир. КӀайча цӀено тӀабенача низа дӀакарабахарахи эмбаргох дӀаккегарахи «доккха гӀалат» даьд консерваторашa аьнна.

Бакъдар аьлча, Вашингтона дезадаланзар Канадо даь из хӀама. Вешта, США тӀа-тӀа дукхагӀа хулаш латт СССР-царча торговле даькъе администраце лелаеча политикана раьза боацараш. Канада фермерий Къаман союза президента Стюарт Суссена яхачох, чура хьавала хала хургдолча кӀеига чу кхессав ше Картера.

Андрей САНДАКОВ,
АПН соб. корр.
Оттава.

1980 ШЕРА СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПРЕМИ ХЬОЖАЯРА

УЗБЕКСКИ ССР. Хьамид Гуляма «Лергбоацараш» яха роман Туркестане Советски Іаьдал оттадара тІехьа хьовсам лоаттабаьрех да. Поэзихочун керда произведени 1980 шера СССР Паччахьалкхен преми хьожае лаьрхІа я.

Дукхача тайпара я Хьамид Гулям творчество. Из автор ва дехка шерра йоазаш йолча а доазол дехьарча хьаший меттала яьхача а стихотворенеи, поэмай, пьесай, повестий, публицистически произведеней.

Поэзихочо хьинаре дакъа лоац общественни вахаре, хилла депутатий Ташкентски городской Совета депутат ва из.

Узбекий литература дегІадоаладеча дикка хІамаш каргІдуларах Хь. Гулямна еннай Къахьегама ЦІеча Байракха а «Сийлен беллам» яха а ордеваш.

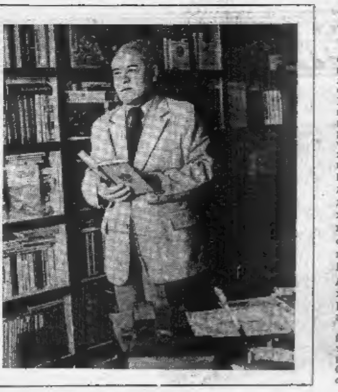

В. КАВЕЛИНА сурт. ТАСС фотохроника.

ФУТБОЛ

«ТЕРЕК»—«ЦЕМЕНТ»

БІаьра бен укх шера футболах йолча СССР чемпионата «А» класса шоллагІча лига кхоалагІча зоне ловзача командай турнирие никъ. ХІанзале царех хІараяр чемпионата шоллагІча ахдакъе чакхдаккха дезаче турнирта вІашагІкхетарах дикъ чакхдаьккха яьннай. Цудухьа ерригаш а хІана яц аьнна йолча командашта геттара боккха лоархІам болаш да хІара ловзар. Къаьстта доагІа ва юкхьанце а дена хьалхе къувсаш йола Волгоградера «Ротор», Пятигорскера «Машук» шийл дикка гаьна дІайитача «Терека». Цуа совгІа, цу шин командах дІакхийттай «Терекал» хьалхальшна Дона тІарча Ростовера «Ростсельмаш» а.

Цу тайпарча хьалашка а йолаш, зоне йиъ-лагІча моттиге мара ца даттац яр вай команда самардийнахьа С. Орджоникидзе цІерагІча стадионе Новороссийскерча «Цемент» яхача командаца ловзар чакхдоаккхача хана. Харцахьа хургдац, укх шера Грозне ловзаш мел хиннача командех дукхагІьараш хьалхарча литера ІовІанвьнача «Терека» духьала къаьстта хьинаре ловзаш хиннай, аьлча. Из ала метаргда «Цементах» а. Цул совгІа, хьаший хьинар совдоахар цул хьалхарча туре Махачкалаерча «Динамос» шоаш эшабаь хиларо а.

Юкхьанце а дениз ловзар сихача боараме дІадоладаьрал а хьаший бар. Шоай аьттув наг-наггахьа еш йолча контратакашца а ца летхаш хиддаиза фусамдай наІарашта тІатаІарца лехаа гІерташ бар уж. Долче, на дар «Терека» эшаш хиннар а. ХІана аьлча, шаккхе а команда шитта ловзаш хилча мара къаьга гучаялац футбола хозал.

Хьалхарча тайме гуш дар «Терека» мугІараш дикка эргадаьннадале а, команде ловзара бувзамаш чІоагІлуш доагІилга. цуа ловзара тактически сурт хьахулаш доагІилга. Хьаший атакаш юкъа а еттІаш, фусамдаша касаста кхерам тІатухаш цар наІарашта. Дале а, гол чутоха аьттув боацаш шоай хиннача дукхачи моттигех цхьаннех мара пайда эца карагІдалалахар царна. Счет хьайийлар вар 30-ча минуте У. Садаева шийга хьаьхкка бурган «Цемента» наІарашка чутеха кьона форвард Н. Косенков.

Вай дийцача тайпара дола ловзара сурт хувцадаланзар шоллагІча тайме а. 77-ча минуте О. Хохленкос, бургац говза чу а тохаш, «Терека» совле шин голага дІакхоачайир. Цул тІехьагІа тохабеннача хьалшашта цхьа гол чутоха мара карагІдаланзар. Иштта, счет 2:1 а йолаш цу матче котъяьлар «Терек».

Белгалдаккха деза, шоллагІча тайме «Терека» мугІарашка Грознерча футбол езаршта шоашта дика вовзаш вола Чкхладзе Авзор бІаргавайништа. Орджоникидзерча «Спартакера», «Тереке» кхаьннача опыт йолча цу футболисте командаца кхоачІаьрара шийгара дакъа юкъехьоргхиларга доглдоахилга я.

АргІанара шн матч «Тереко» 25-чен 28-чен августе Орел а Брянск а яхача гораш чакхйоакхаргйя. Из цига толаме ловзарах дукхача даькье тийша да зоне хьалхле яккхара тІехьа цар лоаттабу къовсам беркане чакхбалар.

* * *

Цу дийнахьа Грозне йиъ стадионе «ТІоарска бурган» яхача клубе совгІат даккхара йолча Ерригсоюзни турнире дакъа лоацача командаш подгруппашкара шоай ловзараш чакхдаьхар.

Турнира финальни дакъе ловза бокъо яьккхача Шадарча «Соколо» счет 4:1 а йолаш эшайир соахка цу турнира чемпион хиння Арменера «Факел». ТІехьарча матче Смоленскера «Строитель» эша а яь подгруппера кхы а шин командо санна воркІ очко яьккхар Карабулакерча «Сунжас». Дале а царна юкъе технически упражненеш динагІа кхоачашьярах цу подгруппера финале Эстонера «Сангар» яьлар. «Сунжа» 5—24 моттиге къувсаш хургья.

Тахан дІадолалуча ахфинальни ловзарашка «Сокол», «Сангар» командашца цхьана дакъа лоацаргда Украннерча «Чайка», Пермски областерча «Ветерон» командаш.

С. ПАРЧИЕВ.

Редактора заместитель М. М. ХАМХОЕВ.

ХИ ХЬАЙРА

«Аслани Райзани» яхача повеста тІара дакъа

Аслани Райзани шаладаь вошек йишен да. ДегІах а куцах-кепах а вІаши чІоагІа тара ба уж. Шаккхе а доагаш Іаьржа бІаргаш, герго йиав цІеча беса лест басилгаш. ондо маьженаш, гІаьхха товделла нийса дегІа гІоняш а долаш. хоза береш да Аслани Райзани. Бакъда, оамалех, шин нанас бича санна, шоайла эргаш ба уж: Аслан оахцен кховчен ва, хІаьта Райзан сабаре, аьсала йииг я. Шийна а цхьатарра цхьайтт - цхьайтталагІа шу доладеннадале а, Аслан массехк минут воккхагІа ва Райзанал. Из бахьан долаш маст-масти дов викх вешийнек йишийнен юкъе. НийсагІа аьлча-м, из дов доахар Аслан ва. Райзан-м, ше юта а юташ, вешийца къовсалургйолаш яцар. Аслан ва-кх дилла а хьалсуасар. Массаль а доагІача а ца доагІача а, ше лоадам боацаш воккхагІе хилар хьалхадаккха гІерташ хул из.

— Ла хІана дувгІац Іа сога: вІамагІа ецний хьо? — оал цо, шийна Райзана дукхьале йича.

— Саца, кхъе ма лелха са къамаьла! — тІачовх из ше хабар дуацача хана Райзан йистхилча. — ВоккхагІйо къамаьл деча хана эІамагІчо сабарде деза!

— ЗІамагІвар ьрда оагІорахьа хила веза хьона, ва Райзан, — аьле хьехар де вОлалу из ший йишийна. цІаьхха санна шоаш дІа-юха болхаш Райзан аьтта оагІорахьа нийсъелча. — Ниттта да хьона майнаьха Іаьдал.

ХІаьта шийта доагІачох, Райзан а эгІазъух. Тимаш а яц: кІордадаь хила мег.

— ХІаа. чІоагІа воккха ва хьо, — аьле цкъьаса дукхьале е отт Райзан. — Дилла а «воккхагІвар — эІамагІвар» яхаш ма лелий хьо-м, Мамас-м йоахар хІаьта — дІаковлда хьона! — шаладаьча берех тІехьагІа даьр доккхагІа лоархІ вай паьха ІаьдалагІа. ХІана аьлча из ннина дега гаргагІа хиннад, йоах.

— ТІаккха фуд деге гаргагІа хилча? — ший бокъо яккха отт Аслан. — Из минад аз хьога яхар-м. Укх дунен чухь, кІеззига мара ваьхавеце а, со хьол дукхагІа ваьхавий? Наьхав. ТІаккха со ва-кх воккхагІа.

Аслана кхы юхадухьалдийхе хІама а ца кораш юс Райзан. Цудухьа царна юкъера гІулакх ше хиннаш бесса хул дІахо а: Аслан воккхагІа а волаш. Райзан эІамагІа а йолаш.

Райзан дешарах дика кхеташ я. дешара тІера йоаш а хьайоагІа цхьоалагІча классе дена. ХІаьта, цул совгІа. ше урокаш яь яьлча, цІагІара ошар деш а, шийна ховчох - могачох кое-карта хьожаш а хул из. Бакъда, Аслан, ше дешарах кхеташ вале а, цунна башха сагота вац. Цудухьа наггахьа «шиъ» а нийслу цун дневникъа тІа. ТІеммкха, нанас барт а бийтте, е цкъана хІелиг- дукха човха а ейя. тоаю Аслана из «шиъ». Дас-м, бакъдар аьлча, ихы башха хІама а алац цунга. хІаьта етта-м цо вІалла а еттац бераашта. Къамаьл-м ду цо, кхьметтел Аслана а чІоагІа эхь хетийташ. Аслана-м нанас тохача тІоврал а халагІа хул дас аьнна дош. Райзан, ше моллагІа херцахьа хІама дича — наггахьа мара ва ца хуле а! — нанас шийна еттар кхераш, хьалхха йийлха а йийлхе, тІаккхет нанна, «Ма етталахь сона, мама, ма етталахь!» — яхаш, хьеста а луш. ХІаьта Аслана моллагІа ше бехке волча хІаманна дерий а ду, долча бесса деррига дІадуиццаш, вІалла кхера а лац. мелла доккха таІазар шийна тІаоттарах.

Из оамал-м, бакъдар аьлча, дика я Аслана: харц дош аргдолаш вац из ше вуврвале а, хІаьта ше бакъволча хІаманна кхеравийна, оавеена, тІехьашкевврголаш а вац. Из дика оамал бахьан долаш дал моггийт Аслана дуккха а оахца гІулакхаш. ХІаьта цун цхьаькха оамал а бакъохьа лоархІ Висангире. МоллагІа кое. цІагІа ховш йола хІама — карт, гІанд - истол, корнаш — хьее да эттача, цунна юкхе хьунзаш хулар Аслан. хІаьта доаггІача аьлча, кулга-говзал, кхеча бераштa юхе, дикка Іома а яьй цо. Бакъда, из кулга-говзал дукхагІча даькье моллагІча дото доацача ловзоргашта дІаух-кх. Аслана-м, бакъдар аьлча, цІенхаштта гІулакх лоархІ ше хьадеча ловзоргех.

— ЦІенна лайланедар-м дергдолаш вац хьо, — аьле Маржана дош ду хийла Аслана. — Гой хьона, хьо укхаза воранггашн хьайрилгаш еш воаллашехь. Райзана цІагІа эшаш мел дар дьна.

— Вита, вита, — аьле, тею из Висангире. — КІеззига воккхагІа хилча, ерцъа но-м лайдане хІамаш а. Ергьеций Іа, Аслан?

— ХІаа, — аьле, ше воаллачар корта оагабу Аслана...

Цхьан Іуйрийна, массала санна, шийна тоъам хиллаца ваб а яь, ше хьал ма гІеттингехь дІаволавелар Аслан хи хьайра хьае. Райзана аьлча а, тІаккха ГІапурен Тимурен дехар дича а лоава вахавзар из.

— Со вита а вите, шоай гІулакх дел шоай, — аьлар Аслана тоІІадаь. — Аз селхан дІа ма аьннадарий шуга, кхоана дена дІа со сай хьайра хьае еаш ва. Тоъаший шоана из?

— Айхь, ма чІоагІа болх бе во Іа бер, — аьнна ца яшшачох бордаш вІашкатоІадир Райзана. — Хьо селла куравала везаш хІама дац из Іа дер-м. Хьайра яхаш из ловзорг мара йий из?

— Ер ловзорг яле а, ер фуннагІа яле а, шун гІулакх дац ухканца! — эгІазне дІакхайкадир Аслана. — Шоай гІулакхаш дел, шоай дале. Ихы со воацаш мегаргдоацаш-м дац шо?

— Да, дьра, тхо-м хьо воацаш а мегаргдолаш! — шийга доагІачох эгІазвахар ГІапур а. ТІаккха Райзанагахьси Тимурагахьеи дІа а вийраа, аьлар цо: — Хьаволле, воаш ловзаргда вай, укхан хам а боацаш, — уж тІехкъаре дешаш Аслана доагІаш дар.

ГІапури, Тимури, Райзани Аслана пхьоале йолча отаре цІаІга чура юа арабьлар, хІаьта Хьамид, цар ца дІавахаа, ца ваха а шин дега волаш, цкъа дІа а гІерта. тІаккха юхавеелар.

— Хьаволле, Хьамид, хьо а, — ховра чуккейжар ГІапур.

— Хьамид вагІаш! — аьнна сихха эккъ далар Аслана. — Ер сова новкъостал деш, соца Іергва. Іергвеций хьо, чІагарг?

— Іергва, дьра, — рав ва хилар цу деша Хьамид.

— Хьа безам бале.

Из «чІагарт» Аслана шийх алярах вІалла новкъа хилацар Хьамида. хІана аьлча цунна дика ховра Аслана ше дукха везалга а, ше футтарвеш цо хІемо ца оаллилга а. Цу тІа а из «чІагарг» яха цІи эттаре хьалха Хьамидах, цун кхо шу даьннача хана, тиллар а Аслан вар. Бакъда. Тимура шийх «чІагарг» аьлча, чІоагІа эгІазвахе хьовзар Хьамид, хІана аьлча Тимура олар ше футтарвеш оалилга ховра цунне.

БІарччача ухаь дийнахьа къахьийтача, дукхагІча дийнахьа, август бутт чакхбоалаш, йистеваьлар Аслан шийй хьайра хьеяь. Шийна могачох цунна новкъостал деш юкхе латташ хулар Хьамид а. Ихы саг юхевайтацар Аслана: хьаьь валлалца цхьанненa а шийй модель бІаргайойта лацар цунна. Юкхера а хьагІаэттар из ди. Из болх — тоъал дукха ха а яр-кх цо из бу — из болх йистебаларах а, шийна хеттача бесса ший каялларах а чІоагІа дог айденна. гІозаьннa вар Аслан.

Дехьаре а сехьаре а хьежар Аслан шийй хьайрага. кхесторгах кулг тоха, из кхостадир. шинна бе а еллаккха хьалтьайну хьайра — дика яр, але хІама доацаш! ТІаккха иаІара юхе дІахо а ваьнна, гаьнараро бІарг тохар Аслана — хьайра хоза яр! Ший гІадвахар а. дов тохадалар а кхы тоІаде а. соцаде а ца могаш, шийй верстака тІа халхаваьлар Аслан. Хьамида тІоареш а тохаш. Из дар къахьегама сага халхар! Ше дІадоладаьча хІаманна тІехьа кхаьннача, шийй дагалаттар шийна ма хетта кхоачашхиннача сага халхар. Цудухьа маьже надай оавйора Аслана, цудухьа юкъ тІара велакъажар а дІадалацар цун.

Хьайра-м я а яр. воккхачое хьае карагІдаьлча а таьаш е мегаргйолаш, гоаза яь оатхал. ЗІамига я ца аьлча, кхы даккха гІалат доацаш. бокъонца йола хи хьайра яр Аслана хьаьр. Фанера улгах баь кхьяар а болаш, боарачах эгаш кІаркІар а долаш. моакхазах баьшин кхера а болаш, вьшка чІий белла кІала ІодагІаш кхесторе а долаш — хий дІагІахеца мара ца дезаш, деррига лертІа вІаштІехьдаьннадар Аслана. ХІаьта хий чухецилге а говза дагадехадар цунна. Хьайра юкхе, кІеззига ай а яь, тиша ведар а оттаь. цох кран йоалла хьамча шодилг еллаяр кІаьнка. Кхесторга гомахьа цицкьи дІа-юха ца деттадийта оттабеш политилена гом бар. Ведара чу хий а детта, кран хьеэла мара езачор — хи кІедж кхесторга ІотІакхоачачашехь хьайра кхестa йолалора. Кхесторга тІайоаа хика кІедж. кран дукхагІа вІесигагІа хьовзадаргa хьалхх. чІоагІагІа а, мелагІа а хулар, хІаьта цунга хьежка хьайра а кхастар е сихагІа. е шортагІа. Ведара чура хий кхоачадаланехь дукха ха йоаккхар хьаьро болх беш.

Атта дІа-юха йохьалурейолаш яй а яр, мичахьа — цІагІа е, ара а — Іоттаеш йолаш сиха вІашагІйоакхалушн юха вІашагІйоллалуш цхьалхане а яр Аслана модель.

Дика халхара бІал бахкиха, хьабеха, аьлар Аслана Хьамидага. хььрага хьажа безам бераш. Удаш вахар Хьамид ГІапурерцига. Дукхи ца гоаш, бахка хьаэттар ГІапури, Тимури, Царна тІехьа Гамила а ера, хІаьта Райзан-м цІагІа ма ярий. Уж беррингаш цхьатарра мугІарех дІа а оттабаь, ше кІеззига юстара а вьнина. «ДІайолае!», аьнна команда елар Аслана Хьамидага. Курра Тимурагахьа дІа а хьежа, хьакхостайир Хьамида кран. Шодилго йитиъо чІоагІа хи кІедж дІа а тохар, хІаьта Аслана хьайра болх бе йола а елар.

Цкъарчоа сатем эттар Аслана пхьоале чу: берригаш а цецбаьнна. хььра бІарг тІера ца боаккхаш латтар. ТІаккха, ше меттаеча санна, эттаре хьалха из сатем бохабир Тамилас.

— Хьайра, хьайра кхесташ я! — аьнна, тІоараш вІашкатехар цо.

— Вурре! — аьнна цІогІа техар Тимура а.

Хьайре чІоагІа хозахийтар Райзана а. Цунна-м хьалхагІа а. Аслан хьаеш воаллаш, шоза - кхоза бІаргайннар из. Бакъда, из миита хургьа хацар цунна.

ГІапур, хьатІа а вена. кран дІакъайле, хьайра соца а яь, кулгаш детташ. хьажа эттар хььрага масса а оагІорахьара.

— Дьра, Аслан, дика-м яй Іа ер-м! — аьлар цо, хьайра юха йола а яйта.

Цул тІехьагІа вокхарна а — Тимуран, Райзанан, Тамилайнеи — цурам делар Аслана хьайра кхостае а соцае а.

Тоъал дукха сакъийрдар бераша Аслана хьаьрaца. ТІаккха сарраха балхара цІабаьхкача Висангирий Маржани а шоай бераш чудига бахка Фадимани Тамилай нанеи а хьежар цу хььрага. ХІаьта массанена из хоза а хийтар.

— Ваддай, тамаш ецнй, бий миссел мара воацачунна из тайша хІазн хьае хар! — йоахар Тамилай нанас. Аслана вІелг дІатІа а хьувкхаш.

Аслан раьза хиланзар цу къамаьла: фу дош дар «бий миссел» яхилга!

— ВІалла тачаш а яц! — аьлар кІаьнко. — Со миссел долча бераша-м кхы доккхагІа хІамаш а ду.

ІАЛИХАН КОСТОЕВ

ФЕ ХИЛА

Хьадага а лаьца велосипед хьаль дукха ха я, из дагалаьцачар хьаль майьллинге а мах бьб цуя дикача гІулакий — сихха дІа-хьа ваха йиш хилар. лоалаш а тоаеш-нийсъеш а атта хилар. Велосипед тахан, наькъагІа лелара доакъошхо хиларах тарра. тайп-тайпарча маркех йолча автомобилашца цхьан мугІаре латт. Цунна эшац бензи (нагахьа санна мотор боацаш из яле). шерра автомобильни наькъаш, цо газашца фо бІехдац. Уж деррига хІамаш бахьан долаш дика лаьрхІа тІаийдай из вай мехка, меттел, деррига дунен тІа а. Велосипеда, наькъагІа лелара доакъошхо хиларах тарра, машиний санна бокъо хилар чІоагІдаьд наькъагІа лелара Правилаша. Цхьабаькъда, автомобилий цхьаболча водителаша лархІац велосипеда тІа вагІар шоай санна бокъонаш йола наькъагІа лелара доакъашхо.

«Кавказгаз» яхача производствени объедиенс доалахьарча легковой автомашина водителa город Грозне Кутузова цІерагІен Февральски улицаш вІашагІкхеттача метте машин тІатехай велосипедиста.

Старая Сунжа яхача поселке машин тІатеха велосипедист вокказаь «Юбилейный» совхоза доалахьарча ГАЗ-53 14—12 ЧИО яхача автомашина водителa Х. В. Бехаева. Уж шаккхе а велосипедист. чІоагІа лозаваь а волаш, больнице Іотталлан.

Цу тайпара наькъа аварешь хиний Ростов — Баку трассе.

Городашта юкъе наькъаш деча Московски пассажирски автопредприяте доалахьарча МАЗ 30—00ММА яхача автомашина водителa Г. Камкова Ростов — Баку трассагІа воагІаш 768 километре кхачача хана цІаьхха дага а доацаш наькъа тІа нийсденнача хьайбах машин лорае ненача цо духьала йоагІача автобуса тІатехар машин. Из авари хиннача метте 4 саг вийнав, 11 сага човнаш яьй.

Къилбаседа-ХІирий АССР ГАИ-1 водителa Э. О. Черженхоева, «Шкода» яха грузовой автомашин а лаьлла воагІаш, духьала йоагІача «Жигулева» тІатехай машин, цу тІа богІача пассажирех цаІ вийнав.

«Чеченингушводстрой» управлене инженера З. Д. Бойцова М-412 яха автомашин лаьлла воагІаш Ростов — Баку трассе «Жигулена» тІатехай из. Цу аваре вийнав 2 пассажир.

ДІадехача кІирагІа (13 августера дена 21 августе кхаччалца) республика наькъашка 27 авари яьй 6 саг ве а вуш. 23 сага човнаш а еш. НГІАССР МВД ГАИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Іуйранара гимнастика.
9.00 — «Выставка Буратино».
9.35 — «Цыган» яха телевизионни дукха серийн художественни фильм. ХьалхагІа сери.
11.00 — «Шоана, дай-нанойІ».
11.30 — «Из шоана дукхавеза», Къоначa изобретательи конкурс.
12.15 — Н. Паганини сонаташ кхоачашью дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреатa З. Шахмурадян а (чІондарг) А. Гарина а (гитара).
12.30 — «Советаши вахара».
13.00 — «Александр Грина творчество».
13.45 — «Спортлото». 34-гІа тираж.
14.00 — «Эрмитаж». Петровски хана культура. Передача дІайолалуш къамаьл ду эрмитажа директора, академика Б. Б. Пиотровский.
14.30 — Кардаларам.
14.45 — Бераштa дола фильм. «Цхьа тІай яхача засталаниа уллув» яха художественни фильм.
15.55 — «Дийнача хІамай дунеи тІа». Передача дІаьхьу И. И. Дроздова.
16.55 — Румыниски халкъа къаман дезача денга — фашистски Іаьдалах Румыни мукъаьяьккхача денга. Румыние Социалистически Республика телевидене программа.
17.35 — «Ихадая кІай кІорига» яха мультфильм.
18.15 — Политически обозревателa В. П. Бекетова беседа.
18.45 — «Олимпиада-80». Денна тІехьа дИ 31 июлера киноденник.
19.05 — «ДоттагІал» яха телевизионни журнал. Передача дІаьхьу комментатора Д. А. Голованова.
19.50 — А. Грин ваь 100 шу дизарга. «Увлан вьшараш» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — Олимпийски юрта культурни цІентр хьайийлача денний метталь концерт.
22.45 — «Фордах хий тІеххета из тамаше моттиг» яха телевизионни документальни фильм. Мистедаьхча кердаларам.

II ПРОГРАММА

9.00 — «Юрта кьалла шина адрес» яха телевизионни документальни фильм.
9.30 — «Ирина школа». Передача дІаьхьу медицински Іилмай доктора, профессора П. А. Тюрина.
10.00 — «Къьгача маьлха духьала». Советски иллеш концерт.
10.25 — «Зресий къамаьл».
10.55 — «Іуйранара почта» яха музыкальни программа.
11.30 — Бераштa йола кинопрограмма.
12.15 — Музыкальни комедий Саранска театра спектакль. Мистедаьхча — документальни фильм.
14.55 — «Кинонихьбара клуб». Передача дІаьхьу Ю. А. Сенкевича.
15.35 — В. А. Моцарт. К. 13-а концерт.
16.10 — «Звездочет». Телевизионни журнал. Передача дІаьхьу Советски Союза Турлавал, СССР летчика - космонавтa Ю. И. Глазкова.
16.55 — А. Арбузов. Моссовета цІерагІча Паччахьалкхен академически театра «Сайранара серладаь» яха фильм-спектакль.
19.25 — «Амур батюшка», «Аниаски вулкан» яхача телевизионни документальний фильмай программа.
20.00 — «Вийса даьхьала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Уххацlени» яхача программа почта». Передача дІаьхьу РСФСР заслуженни лоро Ю. В. Белянчикова.
21.00 — Б. Сметана. «Са Даьхе» яхача симфонически поэмай цикл. ХьалхагІа дакъа.
21.40 — «Бийсанара патрули» яха художественни фильм.

24 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зарядке а дІаеттаІ».
9.05 — «ДІалохн дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреата Ю. Вострелова (баян).
9.30 — «Гурган бетта сахьат».
10.00 — «Советски Союза гІулакх деш вайІ».
11.00 — «Уваццlенов Іилман-популярни программа. Передача дІаьхьу РСФСР заслуженни лоро Белянчикова.
11.45 — «Іуйранара почта» яха музыкальни программа.
12.15 — «Іилма а техника а» кинопурнал.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск». Передача дІаьхьу Э. Беляевах.
14.00 — Стендала из кІи йолча романах дола «Цlе а Іаьржа а» яха телевизиони дукха серийн художественни фильм.
15.05 — «Городашн наха» яхача циклахара «Темиртау, са къонал» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
16.40 — Шун письмоех йола музыкальни программа.
16.25 — «Доазол дехьарча вьшний бІаргаша Советски Союз».
16.40 — «Кинопутешественника клуб». Передача дІаьхьу Ю. А. Сенкевича.
17.40 — Мультфильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Олимпиада-80». Денна тІехьа ди», 1 августера киноденник.
19.05 — Балета артистий концерт.
19.35 — Центральни телевидене экрана тІа оттара чьалха «Мина». Художественни фильм «Мосфильм», «Букурешть» (Румыни), «Рапансфильм», (Франци).
21.00 — «Ха».
21.35 — Хоккейх бола европейски чемпионий кубок. ЦСКА — «Слован» (Братислава, Чехословаки) Австера передача. Мистедаьхча—кердаларам.

II ПРОГРАММА

9.00 — «Халкъа ашараш а дешаш а». «Хьай эзза дилла», «Увгурски догам» яхача документальни фильмай программа.
9.50 — Цциковска цьаьила лоачa халкъа инструментий ансамбля концерт.
10.35 — «Шоана, дай-нанойІ».
11.05 — Таджикски ССР халкъарий Паччахьалкхен заслуженни «Лола» яхача ансамбля концерт.
11.35 — «Говза кулгаш».
12.00 — «Телестадион».
12.25 — «Малл сагаца дус».
13.35 — «Советски Прикарпатье», «Рязань» яхача документальни фильмай программа.
14.05 — Цирковой программа.
15.20 — «Оранжни» яхача телеэстрада шакьара Паччахьалкхен совгІата лауреатана «Электросталь» яхача заводa сталеварана А. В. Коротенкова вІашагІкхетар.
16.05 — А. И. Островский. «Пайда тІабенагІа моттиг» яха телевизионни спектакль.
18.25 — «Вай адрес — Советски Союз» Сочера передача.
19.00 — «Документальни экран». Передача дІаьхьу поэта Р. Рождественски.
20.00 — «Вийса даьхьала хийла шун, бераш!». Мультфильм (ПНР).
20.15 — Халкъа ашараш.
20.30 — «Сага закони». Передача дІаьхьу юридически Іилмай доктора, профессора М. М. Бабаева.
21.00 — Б. Сметана. «Са Даьхе» яхача симфонически поэмай цикл. ШоллагІа дакъа.
21.40 — «Зоахь бола нах» яха художественни фильм.

РАДИО

23 АВГУСТ

6.40 — «Арсений да». Очерк (нохчий меттала).
6.55 — Ховцаш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.35 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Ховцаш.
8.25 — «Хьона яи Даьхе, сахтечун догІа». Радиокомпозиция (эрсий меттала).
10.20 — «Нагахьа санна дас коммунист вале». Зарисовка (нохчий меттала).
11.00 — «Массала халкъаца, массаза наьхъ тІа». Музыкальни передача (эрсий меттала).
11.40 — «Дог — урсоттаргш дола поэта дош» (гІалгІай меттала).
22.30 — «Сатирически таьгІа тІа» (эрсий меттала).
18.00 — «Кавказа Іуйре» яха радиожурнал (эрсий меттала).
17.10 — Шун дехарах дола концерт (гІалгІай меттала).

24 АВГУСТ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Ховцаш.
8.25 — «Шоана дукхаеза ашараш» (эрсий меттала).
11.15 — «Къахьегамна толам хилара дола тешал» (эрсий меттала).
11.30 — КІирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала).
16.00 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
16.30 — «Школьни сaобус» яха радиожурнал (эрсий меттала).
18.00 — «Цlе сийгаш» (гІалгІай меттала).
18.30 — Малена доттагІал дараш тa дола концерт (нохчий меттала).

Хаоттам

Тахан республике гІоллен Грознен хувцалуш моркхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунда 3—8 метр сиха мух а болаш. фегара температура республике гІолла 21—26, Грозне 24—26 градус йоахал а йолаш ха хила мег.

24 августе дена 28 августaга кхаччалца хувцалуш моркхаш а йолаш, цхьаццайолча хана догІа а делхаш, бе-беча оагІонашкахьара секунда 2—7 метр сиха мух а болаш, фегара температура буйсашка 8—13, деношка 24 августа 20—25 градус, 25—29 августа 17—22 градус йоахал а йолаш ха отта тарлу.

Метеостанци.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

23-ча АВГУСТЕ

С. М. Кирова цІерагІа культуран салаІарен парк. 10.00. Аттракционаш. 14.00. «И. Штрауса вальсаш» яха радиоконцерт. 14.00. Массовнаш, ловзараш, викторинаш. 16.00. «Советски художника Дейнека творчество» яха беседа. 16.00. Кинолектори «ХІаман хьурмат дари кхом бери — социалистически производства дІадехарех кертердар» яха лекци. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен симфонически оркестра концерт. 18.00. Баьццара театр. Шелковской Малгобекски районий художественни самодеятельноста коллективай концерташ. 19.00. Кинолектори. «Кхелетари закони» яхача темагІа дола фильмаш хьокхаргда.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 11.00. Саг йоалаяр - маьре яхар лездеш дІаладар хургда. 11.00. Киноэал. Бераштa лаьрхІа мультфильмаш хьокхаргда. 19.00. Халхарий майда «Оригинал» яха дискоклуб. 20.00. Ахкнара кинолектори. Хроникально-документальни фильмаш хьокхаргда. 20.20. Баьццара театр. ШозлагІа хьокхача фильма сеанс.

24-ча АВГУСТЕ

С. М. Кирова цІерагІа культуран салаІарен парк. 10.00. Аттракционаш. 14.00. Ерригсоюзни радион Центральни телевиденен берий хора радиоконцерт. 16.00. «ТІемахи машарахи дола дош — вай заман кертера дош» яха лекци. 17.00. Нохч - ГІалгІай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.00. Пионерий Дворецa къаман халкъара ансамбля концерт. 19.00. «Хьайбай дунен тІа» яха кинолектори.

Керда фильм

«ХЬАЛХАРА МУКХ»

30-ча шерашкара буржуазни Латви... Кризисо тоІаь Рига фуннагІа - моллагІа даь а йоккха йоацача «Парижа» тара хила гІерташ я. Цу «вІамигача Парижа» селхан провинцально хиннача Элзас гимнази яккхарах дола аттестат киса а делла, ираз долча вахарга са а тувсаш, болх лех.

Цкъа болх лехаш лелаш бІаргаяйнача хозача витрино цец а яьккха модни болча салоне дІачуйоал из. Цхьан саррахьа манекенщица хул цох... Укхаза хозача йоІа бІарг тІаотт цхьан фабриканта. Событеш дага а доацаш дикка дІайолалу. Элза маьре йода вІаьхийча промышленникага, бакъда, из цун хьалхара сесаг яц.

— Сона дукха везалургва из. Везавалаша Іе йиш яц, — шийна бІаргадайнача рузкъах корта кхестача керда яьнача Золушкас из иштта хиларга догдоах.

Элза ираз доажр ла ше дакъе ловцача ловзарa бокъонаш ца йовзилга. Цун дега везар ва фабриканта хозавоІ — Итапо. Деррига а талх Элзана ше берах йолга а хайна, шийна дукха везачунга из сихагІа дІахайта аьнна маьра карара яла гІертача. Элзас ца ховш техача хІамо дІавоакх мар. Іаьржача фургонаца Элза набахта юг.

«Хьалхара мукх» — уж саг тувлавеш йола буржуазян морзош. Царна духьала латта маганзар къелах кІалхара ялар духьа Риге еача къонача йоІа а.

Элза гІалат я Іалама законашта духьала а этта, боахам бахьанце воккха саг шийна везалургва аьнна хетарах, берташца бертий Іаьдал хьатІайийца ше яхаргъя моттарах. Укказара дІадолалу цунна хулаш дола деррига а хатараш.

Сценаре автор — Лия Бридако.

Режиссер-постановщик — Гунар Целински.

Ролаш ловзаю: Р. Крилавичюте, Э. Ферда, Д. Купис, Г. Целински, кхыгар.

Рижски киностуде производство.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителa — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта бахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмаш — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка

СФ05294. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3985.